

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

круглого столу на тему:
***«Облік, оподаткування і контроль: теорія
та методологія***

10 жовтня 2023 року

УДК 657:657.6

*Рекомендовано до друку кафедрою обліку, аналізу і контролю факультету управління фінансами та бізнесу Львівського національного університету імені Івана Франка
Протокол № 4 від 26 жовтня 2023 року*

Відповідальний за випуск: *в.о. завідувача кафедри обліку, аналізу і контролю
к.е.н., професор Романів Є.М.*

Упорядник: *к.е.н., доцент Гончарук С.М.*

Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія. Збірник наукових праць.- Львів, 2023, 96 с.

Матеріали друкуються в авторській редакції. За оригінальність тексту, достовірність фактів, власних імен та іншу інформацію, використану в публікаціях, автори та їх наукові керівники несуть відповідальність, а також за зміст наданого для участі у науковому заході матеріалу та гарантують відсутність в ньому академічного плагіату

© Автори робіт, 2023 рік
© ЛНУ імені Івана Франка, 2023 рік

<i>Романів Є.М., Клок О. Зародження та еволюція оподаткування.....</i>	<i>5</i>
<i>Гончарук С.М. Роль обліково-аналітичного забезпечення у системі економічної інформації підприємства.....</i>	<i>6</i>
<i>Лобода Н.О., Чабанюк О.М., Бойко О.О. Діджиталізація обліку запасів в аграрному секторі : функціональний аспект.....</i>	<i>10</i>
<i>Приймак С.В. Фінансова діагностика та контролінг в системі прийняття управлінських рішен.....</i>	<i>15</i>
<i>Шевців Л.Ю. Роль бенчмаркінгу для різних видів обліку, формування звітності та внутрішнього контролю</i>	<i>20</i>
<i>Шот А.П. Імплементация зарубіжного досвіду оподаткування малого бізнесу у вітчизняну практику.....</i>	<i>24</i>
<hr/>	
<i>Бойко О.О. Угода про асоціацію Україна – єс: реалії сьогодення(науковий керівник проф. Петришин Л.П.).....</i>	<i>28</i>
<i>Ващенко Н. УФО-31с Інвентаризація на малих підприємствах в умовах воєнного стану (науковий керівник доц. Шевців Л.Ю.).....</i>	<i>32</i>
<i>Війтович М. УФОМ-21с Роль інформації та інформаційної системи у бухгалтерському обліку (науковий керівник проф. Романів Є.М.).....</i>	<i>37</i>
<i>Дарчук П. УФФ-45с. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю на підприємстві.(науковий керівник доц. Шот А.П.).....</i>	<i>41</i>
<i>Діхтярук Д. УФО-41с Напрями розвитку вітчизняних підходів у дослідженні визначення «фінансового правопорушення (науковий керівник доц. Шевців Л.Ю.).....</i>	<i>45</i>
<i>Клок О. УФО-31с Релокація та відновлення малого підприємництва в умовах війни (науковий керівник доц. Шот А.П.).....</i>	<i>50</i>
<i>Когуч І. УФО-31с Благодійна діяльність в Україні: особливості обліку та оподаткування (науковий керівник проф. Ярема Я.Р.).....</i>	<i>53</i>

<i>Крохмальний В. УфО-41с Оптимізація бізнес-процесів для вдосконалення управлінського обліку на підприємствах України (науковий керівник доц. Шевців Л.Ю.).....</i>	<i>57</i>
<i>Павлів І. УФОМ-21с Вплив технологічних інновацій та діджиталізації на ведення обліку фінансових ресурсів (науковий керівник доц. Приймак С.В.).....</i>	<i>62</i>
<i>Рахвал І. УФП 31-с Сучасні тенденції інформаційного забезпечення економічного аналізу підприємства (науковий керівник доц. Приймак С.В.)</i>	<i>65</i>
<i>Сваволя Є. УФОМ-11с. Імплементация зарубіжного досвіду проведення фінансових розслідувань у вітчизняну практику (науковий керівник доц. Шот А.П.).....</i>	<i>71</i>
<i>Стрільчук О. УФП -31с Важливість економічного аналізу в управлінні організацією: від точних даних до стратегічних рішень та успішності підприємства (науковий керівник доц. Приймак С.В.).....</i>	<i>76</i>
<i>Трик М. УФО 41-с Особливості бухгалтерського обліку у сільськогосподарському виробництві (науковий керівник доц. Шевців Л.Ю.).....</i>	<i>80</i>
<i>Хмизовець В.В. УФОМ 11-с Організація і методика внутрішнього контролю на підприємствах (науковий керівник доц. Гончарук С.М.).....</i>	<i>84</i>
<i>Щербатюк М. УФОМ 21-с МСФЗ: Особливості переходу українських підприємств(науковий керівник доц. Приймак С.В.).....</i>	<i>87</i>
<i>Баталінський Б .М. УФФ 41-с Проблеми розрахунків з підзвітними особами та шляхи їх вирішення (науковий керівник, доцент Шот А.П.).....</i>	<i>91</i>

*Романів Є.М., кандидат економічних наук,
професор кафедри обліку, аналізу і контролю
Львівський національний університет імені Івана Франка*
*Клок О.,
здобувач освітнього ступеня "бакалавр"
Львівського національного імені Івана Франка*

ЗАРОДЖЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ

Стрижнем успішного розвитку сучасної економічної держави являється міцна фінансова система, стан якої знаходиться у прямій залежності від наявності державних коштів. Фінансовим арсеналом держави являється акумулювання фінансових ресурсів. Лєвова частина цих доводів – податкові надходження.

Процес виникнення податків історично відноситься до періоду майнового розшарування суспільства та утворення перших державних інституцій, для адміністрування податків до казни держави.

У подальшому відбувається еволюційний розвиток та вдосконалення системи оподаткування і самого податку, як виду обов'язкового нееквівалентного платежу.

Згадаймо історично подальший розвиток оподаткування на теренах сучасної України від жертвоприношення на релігійному підґрунті до військової здобичі та данини, десятини та митних платежів у період Княжої доби до оподаткування в епоху Великого князівства Литовського та Речі Посполита.

Не можна обминути і систему збору податкових доходів у Запорізькій Січі, Московії та Російській імперії.

У сучасній Україні, яка з 1991 року проводить розбудову власної системи оподаткування, питання впровадження та ефективного застосування обов'язкових платежів є надзвичайно актуальним.

Українське податкове законодавство нараховує у своєму складі 42 обов'язкових платежі: 28 загальнодержавних та 14 місцевих.

У діючому вітчизняному податковому законодавстві оперують поняттями податок, збір, плата, платіж. Але на нашу думку, ці визначення не несуть у собі конкретного змістовного навантаження та є радше даниною історичної традиції та практичним аспектом свого застосування.

Більшість науковців у своїх роботах трактують оподаткування у вигляді певного процесу, розвитку та зміни.

За своєю економічною сутністю оподаткування – це один із найважливіших та найдійовіших методів перерозподілу створеного суспільством валового доходу.

Оподаткування перебуває у тісній залежності від тієї економічної та фінансової політики, яка реалізується на практиці державою.

Має свою особливість оподаткування на сучасному етапі розвитку Україна. Враховуються сучасні «форс-мажорні» обставини «COVIDу» та «воєнного стану» в даний час при адмініструванні податкових платежів.

Гончарук С.М.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, аналізу і контролю
Львівський національний університет імені Івана Франка*

РОЛЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Обліково-аналітична система посідає одне з провідних місць у системі економічної інформації підприємства. Така система повинна включати у себе всі інструменти для обліку та аналізу. При ефективному її застосуванні можна отримати позитивні результати, що полягатимуть у:

- стабільному фінансовому стані підприємства;
- збалансуванні грошових потоків і розрахункових відносин;
- нейтралізації впливу негативних внутрішніх і зовнішніх загроз на фінансово-господарський стан підприємства;

- зниженні рівня властивого ризику та ризику не виявлення.

Обліково-аналітична система являє собою цілісну систему, яка заснована на зближенні облікової та аналітичної системи підприємства для підготовки та надання інформації зацікавленим користувачам.

Головною її метою є постійний дієвий контроль раціональності функціонування всієї фінансово-господарської системи, виявлення і мобілізація поточних внутрішніх резервів для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Всі елементи обліково-аналітичної системи взаємопов'язані між собою, а її ефективність визначається за функціонуванням її елементів як окремо, так і у сукупності. Крім того, обліково-аналітична система існує у нерозривному зв'язку та в оточенні інформаційної системи управління підприємством.

У межах обліково-аналітичної системи формується обліково-аналітичне забезпечення. Серед науковців існують різні підходи до розкриття сутності поняття «обліково-аналітичне забезпечення», які розглянуто у табл. 1.

Узагальнюючи підходи науковці до визначення сутності обліково-економічного забезпечення, вважаємо, що воно являє собою процес збору, обробки, передачі та аналізу такої кількості і якості обліково-аналітичної інформації, яка необхідна для прийняття ефективних управлінських рішень.

Зміст обліково-аналітичного забезпечення аудиту підприємства головним чином розкривається через розуміння економічної природи оперативного та бухгалтерського обліку, аналізу фінансово-господарської діяльності і контролю.

Фінансовий облік передбачає суцільне спостереження та відображення у звітності усіх фактів господарської діяльності підприємства, що робить фінансову звітність джерелом ідентифікації ризиків вчинення порушень на підприємстві. Інформація фінансового обліку може використовуватися

аудиторами при визначенні динаміки окремих статей звітності з метою оцінки економічної надійності зовнішніх контрагентів, контролю за втіленням стратегічних цілей підприємства, а також при превентивній діагностиці порушень у межах підприємства та встановленні напрямів їх упередження.

Таблиця 1

Підходи науковців до визначення сутності поняття «обліково-аналітичне забезпечення»

№ з/п	Науковець	Визначення
1.	О. Будько	- це система, яка формується за принципами системного підходу на основі вхідних показників про ефективне оперативне, тактичне і стратегічне управління суб'єктом господарювання [1]
2.	Н. Голянчук	- це складний механізм, який для формування достовірного підґрунтя прийняття управлінських рішень об'єднує підсистеми обліку та аналізу, аудиту та внутрішнього контролю, які забезпечують перевірку облікових даних [2]
3.	Л. Гангал	- це системи, на вході якої є дані, зокрема, оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, відносно яких здійснюються процеси обробки (узагальнення, класифікації, перевірки, аналізу), а на виході – аналітичні звіти для застосування певними суб'єктами в процесі прийняття управлінських рішень [3]
4.	З. Живко	- це складний механізм, який об'єднує процеси обліку та економічного аналізу з метою формування об'єктивної інформації відповідно до інтересів користувачів і напрямів розвитку галузі [4]

Джерело: складено за [1, 2, 3, 4]

Проте більш корисною з позицій облікового забезпечення аудиту є інформація, відображена в управлінському обліку. Так управлінська звітність забезпечує аудиторів обліковою інформацією (у своїй більшості оперативною та прогнозною) для використання її в цілях аналізу ситуації, що склалася у внутрішньому та зовнішньому бізнес-середовищі, планування заходів по упередженню виявлених порушень чи загроз їх виникнення, а також контролю за ефективним виконанням цих заходів.

Облікова складова визначається змістом облікової політики, формою бухгалтерського обліку, способом обробки обліково-економічної інформації.

Аналітична складова обліково-аналітичного забезпечення надає кількісну та якісну оцінку змін, що відбуваються на підприємстві, дозволяє завчасно відстежити бажані і небажані тенденції його розвитку, розробити варіанти управлінських рішень, що дозволяють нівелювати вплив негативних тенденцій та створити сприятливі умови для безпечного функціонування та сталого розвитку підприємства.

Аналітична інформація знаходить своє відображення в основному у фінансовій звітності формах № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Поряд з цим важливу роль у фінансовому аналізі діяльності підприємства відіграє форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності», яка деталізує інформацію інших форм фінансової звітності і надає аудиторам більш даних для формування свого професійного судження за результатами проведеної аудиторської перевірки.

Вагомою ознакою облікового-аналітичного забезпечення є сукупність підсумкової інформації про стан і результати діяльності підприємства, що відображається у формах фінансової і внутрішньогосподарської звітності.

Основне завдання облікового-аналітичного забезпечення полягає у відображенні економічного стану підприємства крізь призму первинних, зведених, аналітичних і синтетичних даних, що формуються згідно до затвердженої на підприємстві облікової політики.

Список літератури

1. О.В. Бурдюк Класифікація обліково-аналітичної інформації з метою інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства / О. В. Бурдюк // Інноваційна економіка. - 2015. - № 1. - С. 207-212. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_1_40
2. Голячук Н.В. Інформаційні обліково-аналітичні технології в управлінні локальними соціально-економічними системами. Механізми забезпечення розвитку України: гуманітарний та економічний аспекти: колективна

монографія [за ред. д-ра екон. наук Н.С. Різник, канд. екон. наук А.Т. Московчук] – Луцьк: СПД Галяк Жанна Володимирівна, 2013. С. 40-50.

3. Л. Гангал <http://global-national.in.ua/issue-22-2018/30-vipusk-22-kviten-2018-r/4022-gangal-1-s-organizatsijni-zasadi-ta-oblikove-zabezpechennya-ekonomichnogo-analizu-v-upravlinni-konkurentospromozhnisty-pidpriemstv>.

4. Живко З.Б. Системний підхід до управлінського процесу підприємства: інформаційні технології та взаємодія підсистем безпеки / З.Б. Живко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна : зб. наук. праць. Вип. 1. – Львів: ЛьвДУВС, 2013. – С. 230–237.

Лобода Н.О.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку, аналізу і контролю

Львівський національний університет імені Івана Франка

Чабанюк О.М.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування

Львівський торговельно-економічний університет

Бойко О.О.,

здобувач освітнього ступеня "магістр"

Львівського національного імені Івана Франка

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

На сьогодні дедалі більше підприємств у своїх галузях використовують цифрові технології як основний драйвер підвищення ефективності підприємства [1]. Аграрна сфера, яка є важливим сегментом господарства, не залишається осторонь від хвилі цифрової трансформації. Використання сучасних технологій впливає на всі аспекти аграрного бізнесу, включаючи оптимізацію обліку запасів.

Запаси становлять значну частину активів більшості підприємств, управління якими передбачає формування та ефективність використання у господарській діяльності [2]. Враховуючи значну кількість запасів, швидкість їх використання, необхідність прийняття оперативних управлінських рішень підтверджують факт, що автоматизація таких процесів є актуальною для будь-якого підприємства, в тому числі сільськогосподарського.

Завдяки спеціалізованим програмним рішенням і сучасним технологіям, фермерські господарства можуть вести облік своїх запасів ефективніше. Автоматичні системи здатні відслідковувати всі рухи товарів, включаючи поставки, зберігання та реалізацію, що дозволяє уникнути помилок і забезпечує високу точність обліку.

Крім того, діджиталізація допомагає аграрним підприємствам оптимізувати рівень запасів. За допомогою аналітичних інструментів та штучного інтелекту можна прогнозувати попит на продукцію і визначати оптимальні обсяги запасів. Це дозволяє зменшити затрати на зберігання і уникнути втрат від зіпсованих або застарілих запасів.

Також впровадження цифрових технологій у обліку запасів дозволяє підвищити продуктивність працівників. Замість рутинних операцій з ручним обліком запасів, працівники можуть використовувати спеціалізовані програми, які автоматизують багато процесів. Це вільний час і ресурси, які можна спрямувати на інші важливі завдання.

Важливо відзначити, що впровадження діджиталізації в аграрній сфері також допомагає знижувати вплив негативних факторів, таких як зміни клімату та природні катастрофи, на виробництво. За допомогою аналізу даних та передових агротехнологій, фермери можуть краще прогнозувати та адаптуватися до змін в умовах виробництва.

Діджиталізація також сприяє підвищенню доступності фінансових послуг та кредитування для аграрних підприємств, що сприяє їхньому розвитку та розширенню виробництва.

Враховуючи всі ці фактори, можна визначити, що діджиталізація в аграрній сфері не тільки спрощує облік запасів, але й стає стратегічною перевагою для підприємств, допомагаючи їм ефективно впроваджувати нові технології та досягати стійкого росту.

Впродовж останніх декілька років на українському ринку програмних продуктів з'явився цілий ряд спеціальних інформаційних систем і технологій, які в залежності від масштабів та галузевої специфіки підприємства,

призначені для обробки та запису операцій з можливістю їх перегляду та подальшого використання. Внаслідок цього, постає проблема вибору програмного забезпечення перед керівними ланками організацій, що пов'язана із значними фінансовими витратами на їх впровадження та експлуатацію, які повинні здійснюватися шляхом обґрунтованого розрахунку їх економічної ефективності та доцільності [3].

Важливим є правильний підбір програмного продукту. Наведемо кілька програмних продуктів українського або зарубіжного виробництва, що адаптоване до нашого законодавства і яким можуть скористатися вітчизняні підприємства.

Перший програмний продукт, який варто виокремити – це Буккіпер. Буккіпер – сучасна онлайн бухгалтерія в Україні, що дозволяє вести облік діяльності, складати та подавати звітність підприємств і ФОП всіх систем оподаткування та неприбуткових організацій з будь-якого пристрою [4]. Тут присутні всі необхідні інструменти для ефективного ведення оперативного обліку операцій підприємств, які займаються виробництвом. Ця програма вирізняється рядом ключових характеристик та можливостей, які важливі для сучасних бізнесів. По-перше, програма веде точний облік запасів на складах та в розрізі матеріально відповідальних осіб. Це дозволяє підприємствам відстежувати наявність товарів та матеріалів у реальному часі і планувати закупки та виробництво. Крім того, програма надає можливість контролювати залишки та проводити інвентаризацію. Інвентаризаційний опис дозволяє зробити точний облік наявних запасів і подальше створення актів оприбуткування лишків або списання нестач. Це допомагає уникнути нестач та зайвих витрат. Програма дозволяє використовувати метод ФІФО при відпуску запасів у виробництво. Цей метод допомагає ефективно враховувати вартість виробництва і визначати собівартість готової продукції. Крім того, у програмі можна налаштовувати бухгалтерські проводки, які кореспондують з балансовими рахунками класу 2 "Запаси". Це спрощує

бухгалтерський облік і забезпечує відповідність чинному нормативно-правовому законодавству.

Слід зазначити, що веб-інтерфейс програми стабільно працює у будь-яких сучасних браузерах, що дозволяє користувачам зручно працювати з нею. Крім того, доступна онлайн документація, яка полегшує ознайомлення та користування програмою.

Наступний продукт – IT-Enterprise. Це програмний продукт від українського розробника сучасних цифрових і хмарних рішень для управління підприємством [5]. Система дозволяє ефективно вирішувати ряд стандартних завдань у сфері обліку виробничих запасів. Зокрема, вона надає можливість:

- організовувати облік запасів відповідно до облікової політики підприємства;
- забезпечувати управлінський облік запасів, що дозволяє ефективно контролювати їх рух та використання;
- деталізувати облік запасів з можливістю створення необмеженої кількості аналітичних записів та звітів для детального аналізу;
- оптимізувати документообіг на підприємстві за встановленими регламентами обробки документів;
- забезпечувати можливість друку первинних документів;
- формувати аналітичну та регламентну звітність для подальшого аналізу та звітності перед зацікавленими сторонами.

Обидва програмні продукти будуть корисними для вітчизняних підприємств, оскільки допомагають у веденні обліку запасів відповідно до вимог українського законодавства та контролю за їх рухом та використанням.

Отже, інформаційні технології мають доволі великий потенціал у повоєнному відновленні України, вони можуть бути використані для взаємодії між фахівцями різних сфер, для збору та аналізу даних про стан інфраструктури та потреб населення, для підвищення прозорості та

відкритості процесу відновлення, а також для навчання та підвищення кваліфікації фахівців.

Програмне забезпечення для бухгалтерського обліку - це комп'ютерний додаток, який допомагає підприємствам записувати та обробляти всі свої облікові операції одночасно. Розробляючи таку програму, розробник програмного забезпечення повинен завжди забезпечувати наявність у ньому декількох функціональних модулів, включаючи: кредиторську заборгованість, дебіторську заборгованість, облік запасів, нарахування заробітної плати тощо [6].

Враховуючи результати проведеного дослідження можна зробити висновок, що діджиталізація має значний вплив на оптимізацію обліку запасів в аграрній сфері. Вона допомагає автоматизувати процеси обліку, оптимізувати запаси, підвищувати продуктивність працівників, знижувати вплив негативних факторів. З цими перевагами аграрні підприємства можуть покращити свою конкурентоспроможність і забезпечити стабільний розвиток господарства.

Список літератури:

1. Потриваєва Н. В., Козаченко Л. А., Лугова О. І. Адаптація бухгалтерського обліку до цифровізації економіки. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, (Чернігів, 27 листопада 2020 р.) : тези доповідей. Чернігів : НУ "Чернігівська політехніка", 2020. С. 98–99.

2. Супрунова І. В., Кирилюк Б. Л. Застосування комп'ютерних технологій в економічному аналізі запасів підприємства. *Економіка та управління підприємствами. Проблеми економіки*. № 1. 2017. С. 244-249.

3. Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Сподарик Т. І. РРО як спосіб організації первинних облікових даних: фіскальний аспект *Науковий журнал "БІЗНЕС ІНФОРМ"*. Харків, 2022. № 1. С. 302-308.

4. Bookkeeper – українська онлайн бухгалтерія. Офіційний сайт проєкту.
URL: <https://bookkeeper.kiev.ua/>

5. Офіційний сайт компанії IT-Enterprise. URL: <https://www.it.ua/about-company>

6. Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Мельник Л. І. Digital-технології як концептуальна парадигма модернізації системи оподаткування. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку: VI Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 20-й річниці створення кафедри аудиту (10 грудня 2020 р.)*. К.: КНЕУ, 2020. С. 427-429.

Приймак С. В.
*кандидат економічних наук
, доцент кафедри обліку, аналізу і контролю
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА ТА КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Вітчизняна практика засвідчує, що суб'єкти господарювання досить часто приймають неефективні фінансово-інвестиційні рішення. Першопричиною прийняття нераціональних управлінських рішень у фінансовій сфері та зниження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому є нерівномірний розподіл інформації між різними групами учасників фінансових відносин. Економічна наука уже тривалий час знаходиться у пошуку шляхів вирішення завдання удосконалення механізмів зменшення інформаційних ризиків. Про актуальність цього напрямку економічної думки свідчить уже те, що найбільш видатним його представникам - Дж. Акерлоф, У. Вікрі, Р. Коуз, Д. Канеман, К. Ерроу, Д. МакФадден, Дж. Мирліс, М. Спенс, Дж. Стігліц, М. Ауман, К. Шеллінг було присуджено Нобелівську премію в галузі економіки.

Західною наукою і практикою розроблено багато способів зменшення негативних наслідків інформаційної асиметрії: система подання сигналів, фільтрування, стимулювання, моніторинг, контроль. Одним із дієвих інструментів інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень та важливим елементом забезпечення інформаційної функції фінансового контролінгу є фінансова діагностика.

Контролінг як система підтримки управлінських рішень був уперше запроваджений на підприємствах США наприкінці XIX – на початку XX-го ст. У вітчизняній практиці контролінг як цілісна система починає впроваджуватися лише в кінці XX-го ст. В теорії і практиці існує досить велика кількість думок щодо трактування сутності контролінгу та його функцій. У систематизованому вигляді можна виділити три основні концепції контролінгу: орієнтована на інформаційну функцію (Т. Райхманн, Ч. Хорнгрен, К. Серфінг, А. Коененберг, О. Терещенко); орієнтована на функцію координації (Й. Вебер, Г. Кюппер, П. Хорват, Ананькіна Е.А., Данілочкіна Н.Г.) та на функцію контролю (Е. Ейкінсон, Р. Каплан, Р. Хілтон, Р. Ентоні).

Для вітчизняних підприємств виправданим є використання першої з названих концепцій, яка базується на пріоритетності функції інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. Така позиція обґрунтовується проблематикою інформаційної асиметрії та конфлікту інтересів між окремими сторонами фінансових відносин, з якою стикаються багато вітчизняних підприємств. Особливо чітко проявляються конфлікти між власниками та менеджментом підприємства, між підприємством та його кредиторами, між менеджментом різних рівнів. Світова економічна думка виробила ряд інструментів, спрямованих на зменшення інформаційної асиметрії та уникнення причин виникнення конфліктів інтересів. Одним із таких інструментів є фінансова діагностика.

Роль фінансової діагностики у зменшенні інформаційної асиметрії, а також визначальне місце інформаційного забезпечення в системі функцій

контролінгу дозволяють віднести фінансову діагностику до числа ключових функціональних інструментів контролінгу. Результати діагностики слугують інформаційною підтримкою прийняття управлінських рішень в галузі фінансового та комерційного кредитування, інвестування, аквізицій, реорганізації, диверсифікації діяльності.

Під контролінгом слід розуміти систему інформаційної підтримки управлінських рішень на основі використання сукупності методів та процедур з фінансової діагностики, методичного та консультаційного забезпечення, а також щодо координації планування, обліку, контролю та ризик-менеджменту [1].

Враховуючи те, що контролер є постачальником інформації для прийняття фінансових рішень, для цілей удосконалення методів фінансової діагностики можуть використовуватися такі функціональні інструменти контролінгу як планування, прогнозування, управлінський облік. Економічна природа та цілі аналізу фінансового стану, діагностики банкрутства та оцінки кредитоспроможності підприємства в цілому є ідентичними. Виходячи з єдності методичних прийомів, основних функцій та завдань згаданих видів процедур їх доцільно об'єднати під узагальнюючою назвою „фінансова діагностика”. Фінансова діагностика – це процес ідентифікації якості фінансового стану підприємства та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри. Метою діагностики є інформаційне забезпечення управлінських рішень на основі оцінки майбутньої спроможності підприємства генерувати грошові потоки, отримувати прибуток та створювати додану вартість, а також виявлення слабких сторін чи додаткових можливостей. Для реалізації цієї мети фінансова діагностика виконує такі основні функції:

- зменшення інформаційної асиметрії між особами, відповідальними за прийняття фінансових рішень та об'єктом управління;
- прогнозування фінансового стану;

- ідентифікація чинників, що впливають (чи вплинули) на покращення чи погіршення фінансових параметрів суб'єкта господарювання.

Особливості методик та моделей фінансової діагностики у значній мірі визначаються інформаційними потребами користувачів результатів діагностики. Залежно від інститутів, що здійснюють аналітичні процедури доцільно виокремити внутрішню (забезпечується контролінгом чи іншими аналітичними службами підприємства) та зовнішню (здійснюється рейтинговими агенціями, незалежними аудиторами, фінансовими аналітиками та посередниками, банками) діагностику фінансового стану. Є такі три методичні підходи до фінансової діагностики:

- традиційний, що ґрунтується на застосуванні стандартних аналітичних прийомів (горизонтальний та вертикальний аналіз, трендовий аналіз, аналіз відносних показників, порівняльний аналіз, факторний аналіз) до показників річної фінансової звітності підприємства, що мають складати всі підприємства згідно [2] і передбачає вивчення простих формалізованих залежностей між окремими позиціями фінансової звітності на основі обчислення декількох груп показників та порівняння їх значень з нормативними, середньогалузевими та в динаміці;

- бальна система оцінювання, яка передбачає використання стандартного набору аналітичних процедур та розрахунків декількох груп показників. Залежно від значень фінансових показників вони оцінюються певною кількістю балів на підставі спеціально розробленої шкали. Інтегральний показник розраховується як сума отриманих балів за визначеними показниками. Залежно від набраних балів та відповідно до рейтингової шкали позичальнику присвоюється певний рейтинг чи клас;

- математично-статистичне моделювання, яке передбачає широке використання економетричних методів обробки фінансової інформації, таких як дискримінантний аналіз, логістична регресія тощо. Підхід репрезентує передову практику фінансової діагностики і знайшов своє використання в

практичній діяльності провідних фінансових інституцій, рейтингових агентств та великих компаній.

Аналіз вітчизняної теорії і практики фінансової діагностики підприємств засвідчив, що у переважній більшості випадків для цілей діагностики використовується традиційний підхід. Саме тому вади практики фінансової діагностики в Україні впливають із недоліків традиційного підходу:

- відсутність достатнього наукового обґрунтування критичних значень фінансових показників, їх комбінацій, що включаються в окремі методики;

- нехтування можливостями економетричних методів обробки інформації, майже повне ігнорування показників, що характеризують вартість підприємства та його чисті грошові потоки [3].

Ці недоліки зумовлюють однобічність та суб'єктивність результатів фінансової діагностики. Суттєвою вагою практики фінансової діагностики в Україні є фактично повна відсутність оцінки ефективності відповідних методик. Це дає підстави припустити, що діагностика фінансового стану підприємств в Україні здебільшого не виконує притаманні їй функції.

Для підвищення ефективності фінансової діагностики слід більш активно використовувати системи діагностики, що ґрунтуються на економетричних методах обробки фінансової інформації. Одним із варіантів вирішення завдання удосконалення фінансової діагностики є використання рейтингової системи оцінювання підприємств.

Список літератури:

1. Терещенко О.О. Поняття „контролінг” та „управлінський облік” у теорії і практиці. *Фінанси України*. 2006. № 8. С.137-146.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

3. Приймак С.В., Карапета М.В. Фінансова діагностика у системі

антикризового управління на підприємстві. *Молодий вчений*. 2022 №10(110). С. 64-70.

Шевців Л. Ю.

*к.е.н., доцент Львівського
національного університету імені Івана Франка*

РОЛЬ БЕНЧМАРКІНГУ ДЛЯ РІЗНИХ ВИДІВ ОБЛІКУ, ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Тенденції інформатизації, глобалізації, посилення конкуренції, гармонізація у всіх сферах на шляху України до ЄС, потребують використання бенчмаркінгу в обліку і звітності, для порівняння їх із бізнес-процесами, практиками й методологіями компаній-лідерів з метою одержання якісної обліково-аналітичної інформації для прийняття рішень щодо власного бізнесу.

Бенчмаркінг як теорія змін та вдосконалення, інновація – порівняння показників підприємства з показниками інших (конкурентами, лідерами тощо); пошук кращих галузевих методів організації виробничих процесів, що ведуть до найвищої ефективності; пошук, вивчення, аналіз кращої ділової практики і адаптація успішного досвіду інших у себе на підприємстві, також глобальна комунікаційна платформа, пріоритет якості, формування міжнародних стандартів у різних галузях. Підвищення конкурентоздатності як головна мета бенчмаркінгу припускає забезпечення певної переваги, як у системі формування якісної обліково-аналітичної інформації, так і під час проведення постійних покращень та навчання співробітників, що повністю кореспондує з концепцією бенчмаркінгу. Здійснюючи порівняння розрізняють: 1) бенчмаркінг показників – порівняння будь-яких показників, що вимірюються (наприклад, порівняння характеристик якості фінансової звітності на основі показників суттєвість, надійність оцінок, раціональність, прогнозна цінність); 2) бенчмаркінг процесу – передбачає порівняння бізнес-процесів у різних видів обліку (наприклад, виділяють в окремий процес

«розрахунки з оплати праці» та ін., часто облікові процеси входять елементами у загальні бізнес-процеси підприємств (організацій); 3) стратегічний бенчмаркінг – порівняння стратегічних рішень та умов їх реалізації за своїм об'єктом тождий стратегічному обліку [1]. Досвід бізнесу в управлінні, придбаний при проведенні бенчмаркінгу обліку та звітності, може використовуватися і в інших бенчмаркінгових проектах.

Потреба міжнародної інтеграції України у сфері економіки та господарювання визначила тенденції розвитку бухгалтерського, управлінського обліку та звітності на основі гармонізація та уніфікація стандартів обліку й звітності, господарського, бухгалтерського та фінансового законодавства України з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. Основними проблемами організації обліку і звітності в Україні вважають галузеві відмінності, недосконалість законодавчого регулювання та системи підготовки фахівців, їх діджиталізація. Водночас, інформація управлінського обліку допомагатиме здійснювати планування господарської діяльності за допомогою бюджетування, контролювати та оптимізувати витрати через оперативне отримання інформації, аналізувати фінансові показники на підставі управлінської звітності (управлінський баланс, звіт про рух грошових коштів).

Зростання ролі обліку в управлінні підприємств (організацій) визначило необхідність формування якісної інформації на основі застосування бенчмаркінгу для : визначення тактики і стратегії щодо планування майбутніх операцій підприємства; контролю за поточною діяльністю підприємств щодо зменшення витрат; оптимізації використання наявних ресурсів; забезпечення об'єктивності та обґрунтованості прийняття рішень. Однією з причин, які гальмують розвиток інформаційного простору, є відсутність розмежування між кількісними і якісними даними обліку, що призводить до неправильної інтерпретації цілей і завдань побудови систем, які забезпечують підтримку аналітичних та управлінських функцій

керівництва. Забезпечення менеджменту обліковою та економічною інформацією для управління і контролю (рис.) є необхідним: акціонерам, засновникам, власникам, менеджерам для володіння об'єктивною економічною інформацією про діяльність підприємства; прийняття управлінських рішень щодо оптимізації функціонування корпорацій (інтегрованих структур), та розробки оперативних, тактичних і стратегічних цілей; потенційним інвесторам, контрагентам для прийняття інвестиційних рішень.

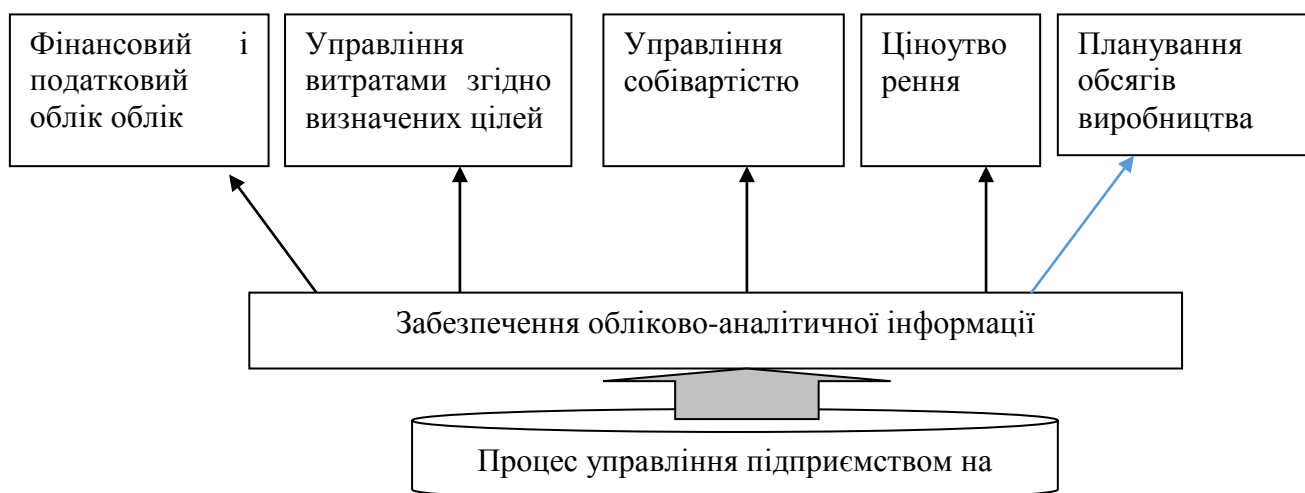

Рис. Роль обліково-аналітичної інформації в управлінні підприємством [2]

Потреба вдосконалення різних видів обліку в рамках стандартизації облікових процедур включає: орієнтація на виконання місії підприємства; формування альтернативних варіантів вирішення стратегічних завдань діяльності підприємства та вибір оптимального; інтерпретація виявлених відхилень та їх аналіз для виконання стратегічного завдання. Проте, інтеграцію системи управління підприємством на основі бенчмаркінгу, першочергово пов'язують з системою її інформаційного забезпечення – взаємодією різних структурних підрозділів та бізнес-процесів, змінами внутрішнього та зовнішнього середовища, власною обліково-аналітичною системою.

Обліково-аналітична інформація є фундаментом всього ланцюжка процесу підготовки, вибору, прийняття і реалізації різних управлінських

рішень, що генерується в системі управлінського обліку, регламентується потребами управління і може бути представлена як в грошовому, так і в натуральному вираженні, на основі фінансових і нефінансових показників. З точки зору бухгалтерського обліку, найважливіші властивості інформації: репрезентативність, надійність, повнота, об'єктивність, актуальність, вміст, порівняння, суттєвість, актуальність, послідовність, безперечність, стабільність, своєчасність, доступність, чіткість, перевірка та зворотний зв'язок. Інтеграції концепції обліку (як концепція обліково-аналітичного забезпечення управління) на основі застосування інструментів бенчмаркінгу сприятиме вдосконаленню та досягненню високої якості в бізнесі (табл.).

Таблиця

Інструменти бенчмаркінгу для вдосконалення розвитку обліку та звітності

Напрями розвитку обліку і звітності	Інструменти бенчмаркінгу
1) Вдосконалення якості інформації, що формується в бухгалтерському обліку та звітності	Система вимірників та показників облікових бізнес-процесів; методи самооцінки та експертної оцінки; системи якості у галузі бухгалтерського обліку для проведення самооцінки та поширення передового досвіду; створення єдиного інформаційного ресурсу кращої практики бухгалтерського обліку
2) Застосування МСФЗ	Узагальнення та поширення досвіду застосування МСФЗ
3) Зміна системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності	Визначення галузей бухгалтерського обліку, які потребують поліпшення
4) Посилення контролю за якістю бухгалтерської звітності	Система вимірників та показників облікових бізнес-процесів та функцій
5) Підвищення кваліфікації фахівців (діджиталізація), зайнятих організацією та веденням бухгалтерського обліку та звітності, аудитом бухгалтерської звітності.	Узагальнення та поширення кращого досвіду бухгалтерського обліку; підвищення якості у галузі бухгалтерського обліку; проведення експертної оцінки

Таким чином, застосування інструментів бенчмаркінгу для формування якісної обліково-аналітичної інформації щодо ведення обліку, складання звітності та внутрішнього контролю, сприятиме як ефективності їх діяльності, так і конкурентоспроможності.

Список літератури:

1. Кемп С. Роберт. Легальне промислове шпигунство: бенчмаркінг бізнес-процесів: технології пошуку та впровадження кращих методів роботи ваших конкурентів / пер. з англ. за ред. О.Б. Максимової. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2004.
2. Шевців Л.Ю. Управлінський облік: навч. посіб./ Л. Ю. Шевців. – Львів : Растр-7, 2022. – 642 с.

Шот А.П.

***к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю
Львівський національний університет імені Івана Франка
факультет управління фінансами та бізнесу
кафедра обліку, аналізу і контролю***

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ

Досвід європейських країн підтверджує необхідність та доцільність розвитку малого бізнесу, який забезпечує створення нових робочих місць, реалізацію соціально-економічних програм, і що найважливіше – сприяє наповненню державного бюджету країни.

У зв'язку з цим, першочерговими завданнями економічної політики в Україні, поряд із забезпеченням військово-оборонних потреб, мали б стати *підтримка відновлення економіки* та зміцнення фінансово-економічного потенціалу держави, ключову роль у цьому процесі відводиться саме малому бізнесу. Важливо відмітити, що не зважаючи на воєнний стан та бойові дії в країні кількість підприємців в Україні з січня 2022-го до липня нинішнього року (2023 р.) зросла на 37 тисяч. З початку війни було перевезено понад 840 підприємств, з яких понад 660 відновилися і зараз працюють сплачують податки і наповнюють бюджет країни.

За останній рік Уряд ухвалив низку законодавчих новацій, які допомогли підприємцям вистояти у складний воєнний час, зокрема, мораторій на більшість перевірок, позбавлення мікробізнесу обов'язкового ЄСВ та ЄП на воєнний час, грантові програми для підприємців. Характеристика спрощеної системи оподаткування для ФОП та суб'єктів господарювання подана у табл. 1.

У той же час з 1 серпня 2023 року закон №3219-IX [2] скасовує ЄП 2%, повертає частину перевірок та штрафи, повернення до довоєнної податкової системи у більшості випадків, оскільки Україна взяла на себе таке зобов'язання перед МВФ у межах нової моніторингової програми.

Таблиця 1

**Спрощена система оподаткування для ФОП та суб'єктів
господарювання**

Показники	1 група	2 група	3 група	4 група
	для ФОП	для ФОП	для ФОП та юридичних осіб	для с/г товаровиробників
Ставка ЄП	до 10% від прожиткового мінімуму	до 20% від мінімальної ЗП	5% з доходу не платників ПДВ	передбачена п. 293.9 ст. 293 ПК
Ставка ЄП для платників ПДВ	-	-	3% з доходу	передбачена п. 293.9
На період воєнного стану	-	-	2% з доходу	-
Обсяг доходу	1 118 900 грн	5 587 800 грн	7 818 900 грн	75% і більше складає частка с/г товаровиробництва
На період воєнного стану	-	-	обсяг доходу не перевищує 10 млрд грн	-

Наймані працівники	-	10	не обмежено	не обмежено
Податковий період	1 рік	1 рік	1 квартал	1 рік
Види діяльності	«роздрібний продаж» та «побутові послуги населенню»	«послуги», «виробництво/ продаж товарів», «ресторанне господарство»	будь-які види діяльності, дозволені на спрощеній системі	сільське господарство

Джерело: [1]

Узагальнення положень Меморандуму та супроводжуючих аналітично-прогнозних матеріалів указує на те, що, крім традиційної боротьби з корупцією, дерегуляцією та зміцненням правової системи, в 2023 році буде модифіковано певні інструменти державного впливу на економіку. Серед іншого, передбачається відхід від ліберальних умов оподаткування, введених на початку війни, та розробка законодавчих змін, які підвищуватимуть рівень податкових вилучень на користь держави.

Однією з важливих фіскальних реформ, зафіксованих у Меморандумі, є мобілізація до бюджетів адекватних доходів для задоволення потреб у соціальних видатках і відбудові фізичних об'єктів. Реалізуватися вона повинна через посилення «простоти, справедливості й ефективності» податкової системи, та прийняття до кінця 2023 року Національної стратегії доходів.

Компонентами Національної стратегії доходів мають серед іншого має стати перегляд спрощеної системи оподаткування і припинення ерозії податків на працю, переведення трудових відносин під юрисдикцію цивільного законодавства тощо.

З цією метою Уряд планує запровадити в Україні «польську модель» оподаткування ФОП. Можливо через те, що у Польщі найнижчі податки сплачують ті, що займаються виробництвом та торгівлею (3%), а от ті підприємці, що надають послуги (перукарі чи сантехніки) сплачують до

бюджету від 12 до 20% свого доходу. Водночас в Україні ця ставка єдина для всіх – 5% від доходу.

У табл. 2 наведені ставки для польських підприємців на спрощеній системі за напрямками діяльності:

Слід зазначити, що очевидним є і те, що міняти чинну систему оподаткування потрібно, і що єдиний податок використовується великим бізнесом для ухилення від оподаткування та інше. Проте, ми підтримуємо думку, що цими питаннями повинна займатися Державна податкова служба, і виконувала покладені на неї обов'язки.

Таблиця 2

Ставки податків для підприємців у Польщі

Ставка податку	Діяльність
2%	Продаж вироблених непромисловим способом товарів рослинного або тваринного походження, сировина для яких була вирощена цим же підприємцем.
3%	Організація громадського харчування (за винятком реалізації алкогольних напоїв), торгівля (перепродаж) продуктів і напоїв, продаж риби та рибних продуктів рибалками тощо.
5,5%	Будівельні роботи, вантажні перевезення понад 2 тонн й інше.
8,5%	Громадське харчування з алкоголем, виготовлення виробів з матеріалу замовника, книжкові комісійні магазини, доходи від оренди/суборенди, якщо вони не перевищили 100 тис. злотих на рік тощо.
10%	Продаж деяких майнових і немайнових прав або їх частин.
12,5%	Оренда/суборенда на суму, що перевищує 100 тис. злотих на рік.
17%	Паркування, готелі, програмне забезпечення, виробництво фото, оптова торгівля, туристичні поїздки, продаж авто та мотоциклів, а також запчастин до них тощо.
20%	Медсестри, акушери, лікарі приватної практики, зубні техніки, перекладачі, вчителі-репетитори й інші.

Джерело: [3]

Державна податкова служба, і виконувала покладені на неї обов'язки.

На сьогодні важливим є питання відмежувати малий бізнес від середнього і великого. Це є основна проблема застосування єдиного податку і системи оподаткування малого бізнесу. Всі виступають за підтримку малого бізнесу і створення для нього сприятливих умов. Проте, в жодному випадку не можна робити так, щоб великий і надвеликий бізнес штучно через схеми перетворювався на малий». Для цього необхідно використовувати найкращі світові практики оподаткування і застосовувати їх в Україні з врахуванням численних факторів та обставин в яких працює вітчизняний бізнес сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану. Закон України від 30.06. 2023 року № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-IX#Text>.
3. Польська модель оподаткування для українських ФОПів. URL: <https://finance.ua/ua/goodtoknow/polska-model-opodatkuвання>.

Бойко О.О.

*здобувачка освітнього ступеня «магістр»
Львівського національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: д.е.н., доцент Петришин Л.П.*

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНА – ЄС: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС) є однією з ключових подій в історії сучасної України. Угода, що була підписана в 2014 році та вступила в силу в 2017 році, встановила широкі відносини між Україною та ЄС, охоплюючи економічний, політичний, соціокультурний, освітній та інші аспекти.

Перш ніж розглядати конкретні аспекти Угоди про асоціацію, важливо розглянути історичний контекст. Саме він став однією з основних причин, чому Україна обрала шлях співпраці з ЄС. Занурюючись в історію, слід відзначити, що після розпаду Радянського Союзу, Україна намагалася змінити свій політичний та економічний курс. Таким чином, вибравши демократичний шлях розвитку, вона звернула свій погляд на ЄС як на приклад із задовільним стандартом життя та гарантіями демократії.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС стала основою та орієнтиром для потужних комплексних і системних політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ в Україні.

Угода про асоціацію України з ЄС – угода між Україною та Європейським Союзом про асоціацію, яка замінює Угоду про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною та дає змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції [1].

Перший крок до конституційного закріплення стратегічних цілей членства у Європейському Союзі та Північноатлантичному альянсі Україна зробила у 2018 році. Парламент країни зреагував на запит суспільства стати частиною великої сім'ї європейських народів. Фіксація європейської інтеграції в Конституції є важливим дороговказом, що дозволить забезпечити країну від політичних маніпуляцій [2, с. 3].

Крім того, знаковим став і 2019 рік, адже вперше Уряд, визначаючи євроінтеграцію наскрізним завданням реформування країни та присвячуючи європейській та євроатлантичній інтеграції розділ у програмі діяльності, поставив собі за мету досягнути Копенгагенських критеріїв членства у ЄС. Цей підхід не тільки дозволяє практично реалізувати політичну та економічну асоціацію між Україною та ЄС, але також визначає стратегічний курс країни на повноцінне членство в ЄС.

Отже, Угоду можна розглядати як важливий крок на шляху наближення в перспективі до наступного етапу – укладення договору про вступ до ЄС.

Вона за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, коли-небудь укладеним ЄС. Цей документ складається із преамбули та семи розділів: «Загальні принципи»; «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики»; «Юстиція, свобода та безпека»; «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»; «Економічне та галузеве співробітництво»; «Фінансове співробітництво»; «Інституційні, загальні та прикінцеві положення». Угода містить 486 статей, 44 додатки, 3 протоколи.

В основі асоціації лежать принципи поваги до демократичних принципів, прав людини і основоположних свобод, верховенства права, суверенітету й територіальної цілісності, непорушності кордонів, вільної ринкової економіки, забезпечення належного врядування, а також протидія розповсюдженню зброї масового знищення, боротьба з корупцією та різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризму, сприяння сталому розвитку.

Угода про асоціацію спонукала Україну до проведення широкого спектра реформ. Вони стосуються політики, економіки, правосуддя, корупції та багатьох інших сфер. Наприклад, були прийняті закони про антикорупційне бюро та судову реформу.

Крім того, Угода суттєво вплинула на економіку України та її торговельні відносини з ЄС. Завдяки зменшенню митних бар'єрів, обмежень та сприянню інвестиціям, Україна отримала можливість розширити експорт до європейських ринків. Велика кількість товарів та послуг, які виготовляються в Україні, тепер доступні для європейських споживачів.

Однак цей процес також має виклики, зокрема в конкурентоспроможності та якості товарів. Українські компанії повинні підтримувати високі стандарти якості та безпеки, щоб залишати конкурентоспроможність на європейських ринках.

Угода про асоціацію сприяла також культурному та освітньому обміну між Україною та країнами ЄС. Студенти, викладачі, митці та інші представники культурної сфери мають можливість отримувати нові знання та досвід в інших країнах. Цей обмін сприяє розширенню горизонтів та покращенню міжнародного співробітництва. Він також допомагає Україні зберігати свою культурну спадщину та розвивати міжнародне сприйняття своєї культури.

Слід зауважити, що наша країна продемонструвала швидкий прогрес у сфері публічних закупівель. Реформи державних закупівель дозволили країні приєднатися до Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA) у 2016р., відкривши доступ до ринків державних закупівель у 48 країнах.

Попри війну, 1 жовтня 2022р. Україна приєдналася до Конвенції ЄС про спільний транзит та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами, що дозволило легше переміщувати товари через ЄС та інші країни спільного транзиту.

Поглибила митне співробітництво Україна – ЄС та зміцнила інституційний потенціал Держмитслужби нещодавно підписана угода стосовно приєднання України до Програми ЄС «Митниця».

Варто відзначити, що Україна також стала учасником багатьох програм, зокрема приєдналася:

- у сфері податкової взаємодії до програми ЄС «Fiskalis»;
- у цифровій сфері – до «Цифрової Європи»;
- у сфері екології і захисту довкілля – до програми «LIFE»;
- у галузі охорони здоров'я – до «EUforHealth».

Крім того, Україна є учасником програми наукових проектів «Горизонт Європа» та програми культурних проектів та креативної індустрії – «Креативна Європа». Зараз тривають переговори щодо приєднання України до нових програм ЄС – «Внутрішній ринок», спрямована на розвиток малого і середнього бізнесу, та «Інструмент сполучення Європи», у рамках якої

підтримуються спільні інфраструктурні проекти логістичного, транспортного, енергетичного та цифрового спрямування.

Незважаючи на широкомасштабну російську агресію, Україна активно продовжує виконувати Угоду про асоціацію, досягнувши помітного поступу в напрямі цифрової трансформації, у митній справі, подоланні технічних бар'єрів, державних закупівель, корпоративному управлінні, сталому розвитку тощо. І хоча війна уповільнила темпи реалізації деяких зобов'язань у рамках Угоди, проте не послабила налаштованості країни продовжувати реформи, передбачені цим документом.

Отже, Угода про асоціацію Україна – ЄС відкрила величезні перспективи для розвитку, але разом із тим, ця подія ознаменувала початок глобальних трансформацій та важкої праці всього суспільства над їх реалізацією. На цьому шляху успіх можливий лише у взаємодії всіх учасників процесу, різних сфер діяльності.

Список літератури:

1. Виконання Угоди про Асоціацію з ЄС. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vikonannja-ugodi-pro-asociaciju>
2. Звіт про виконання Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2018 році. *Кабінет Міністрів України*. Київ. 2019. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf>

Ващенко А.С
*здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шевців Л. Ю.*

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним із головних методів обліку і контролю на підприємствах для забезпечення достовірності його показників, покликана інвентаризація.

Водночас і в процесі зберігання і відпуску товарно-матеріальних цінностей між фактичною наявністю і даними бухгалтерського обліку можуть виникати відхилення, які не піддаються повсякденному обліку, зокрема, в результаті пересортиці, несправності ваговимірних приладів, помилкових записів, втрати документів, зловживань матеріально відповідальних осіб, руйнування та знищення активів та ін. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у такому способі, який би забезпечив можливість взяти на облік можливі розходження між даними обліку і фактичною наявністю господарських засобів за допомогою інвентаризації. Повна і правдива інформація про економічний стан підприємства, джерелом якої виступають дані бухгалтерського обліку та звітності є основою для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень керівництвом.

Інвентаризація – це спосіб контролю фактичної наявності необоротних активів та відповідності даним бухгалтерського обліку на одну й ту саму дату, яка проводиться з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства. Під інвентаризацією, згідно МСФЗ, визначають аналіз критеріїв визнання елементів фінансової звітності, формування ставлення (відношення) до наявних активів, елементів капіталу і зобов'язань, оцінка їх вартості з точки зору адекватності МСФЗ. Інструментом бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності вважають саме інвентаризацію, незалежно від того, які стандарти (національні чи міжнародні) використовують. Також інвентаризація є обліково-інформаційним інструментом дотримання якісної характеристики фінансової звітності – правдивості подання. На рис.1. наведено поточні цілі та завдання інвентаризації. Під час інвентаризації активів і зобов'язань перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан, відповідність критеріям визнання і оцінка. При цьому забезпечуються: 1) виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; 2) установлення лишку або нестачі активів шляхом

зіставлення фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; 3) виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість та споживчу властивість, застарілих, а також матеріальних та нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення; 4) виявлення активів і зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання [1].

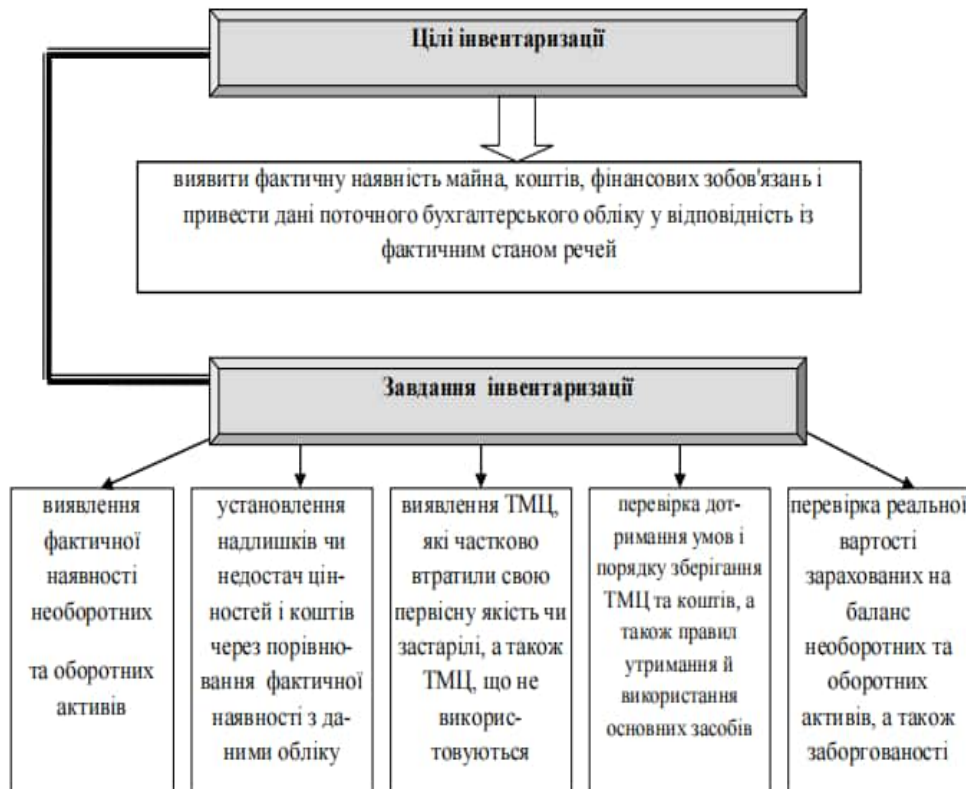

Рис.1. Цілі та завдання інвентаризації: [1]

В умовах воєнного стану на підприємствах України та його наслідків (руйнування та знищення активів, неможливість отримати доступ до них при проведенні інвентаризації) процедура проведення інвентаризації законодавчо регулюється нормативними документами: Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зі змінами і доповненнями (2017 р., 2022р) [1]; Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879 [2], за яким: інвентаризація проводиться лише за можливості безпечного та безперешкодного доступу до активів, первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені

зобов'язання та власний капітал підприємств. У разі якщо встановлено факти викрадання (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна, то керівники можуть прийняти рішення про проведення інвентаризації такого майна окремо, на день встановлення таких фактів; після того, як перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку зникнуть, інвентаризацію таких активів слід провести на 01 число місяця, який є наступним. Однак цієї дати можна й не чекати й провести інвентаризацію на день встановлення факту знищення майна. Результати такої інвентаризації необхідно відобразити у бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду.

У наказі «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку» від 13.06.2022р зазначено, що підприємства з окупованих територій та територій бойових дій проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств. Керівникам таких підприємств потрібно видати наказ про перенесення строку проведення щорічної інвентаризації до моменту, коли з'явиться така можливість, із зазначенням причини (проведення в регіоні бойових дій) і посиланням на відповідний наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Також перед складанням річної фінансової звітності за 2023 р. в період двох місяців до закінчення року підприємство зобов'язане провести інвентаризацію грошових коштів, в тому числі коштів в касі (п.7, 10, розд1 Положення №879).

За результатами інвентаризації комісія оформлює інвентаризаційні описи, акти, відомість, протокол, а керівник на підставі цих документів приймає відповідне рішення чи то про списання об'єктів, чи то про проведення ремонту, чи то про консервацію об'єкта. У балансі відображають

такі активи за наявними даними бухгалтерського обліку, на підставі протоколу інвентаризаційної комісії, в якому мають бути пропозиції щодо подальшого списання необоротних активів, запасів або ж їхнього можливого використання. Серед можливих варіантів: відновити шляхом поточного або капітального ремонту; відновити шляхом реконструкції; провести консервацію об'єкта; ліквідувати шляхом демонтажу; списати з балансу як знищений [3].

Такий протокол впродовж 5 днів затверджується керівником. Згідно з Положенням № 879 виявлені при інвентаризації розбіжності між фактичною наявністю активів і зобов'язань, даними бухгалтерського обліку регулюються підприємствами в порядку, а саме:

- нестача запасів у межах установлених норм природного убутку, виявлена під час інвентаризації, списується за розпорядженням керівника підприємства на витрати;
- нестача цінностей понад норми природного убутку, а також втрати від псування цінностей списуються з балансу та відносяться на рахунок винних осіб у розмірі, визначеному відповідно до законодавства, у разі якщо винні особи не встановлені, вони зараховуються на позабалансовий рахунок до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством [4] (див.рис.1.).

Рис.2. Відображення нестач [4]

Проведення інвентаризації на підприємствах забезпечує більший ступень об'єктивності, достовірності та реальності показників бухгалтерського обліку та фінансової звітності за рахунок з'ясування та

усунення відхилень між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю, станом, критеріями визнання і оцінкою активів, елементів власного капіталу і зобов'язань компаній.

Отже, в умовах воєнного стану проведення інвентаризації може бути лише тоді, коли підприємство має безпечний та безперешкодний доступ до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал, можливість проведення інвентаризації окремо визначеного майна. Якщо є факт викрадення (розкрадання), нестачі, знищення (псування) майна, керівник установи може прийняти рішення про проведення інвентаризації виключно цього майна на день встановлення таких фактів. Підприємства, які мали (мають) місцезнаходження на тимчасово окупованих територіях, в районах проведення воєнних (бойових) дій або структурні підрозділи (відокремлене майно) яких розташовані на (в) таких територіях (районах), проводять інвентаризацію у разі можливості безпечного та безперешкодного доступу уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку.

Література:

1. Інвентаризація на підприємствах: значення та види, порядок проведення. URL : <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16552/>
2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02 вересня 2014 р. №879 / Міністерство фінансів України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>
3. Онищенко В. Як організувати та провести річну інвентаризацію в 2022 році. URL : <https://buhplatforma.com.ua/article/7425-rchna-nventarizatsya-2019> дата звернення: 29.10.2022).
4. Як списати знищене та зіпсоване майно під час війни: роз'яснює Мінфін | Блог бухгалтера від М.Е.Дос URL : <https://medoc.ua/index.php/blog/jak-spisati-znishhene-ta-zipsovane-majno-pid-chas-vijni-rozjasnju-minfin>

Війтович М. В.,

*здобувач освітнього ступеня «магістр» Львівського
національного університету імені Івана Франка*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Управління підприємством вимагає систематичної інформації про господарські процеси, їх характер і обсяг, про наявність матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, їх використання, про фінансові результати діяльності тощо. Основним джерелом такої інформації є дані поточного бухгалтерського обліку, які утворюють певну систему збереження та видачі інформації, а також забезпечують обмін інформацією в процесі управління.

Українське законодавство тлумачить інформацію як «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [1]

Поняття «інформація» в ширшому розумінні – це сукупність різноманітних знань, відомостей, повідомлень про фактичні процеси і явища, що відбуваються в матеріальному світі, що їх певна система сприймає від навколишнього середовища, видає в навколишнє середовище – систему або зберігає її в собі і використовує для визначених цілей.

Інформація, якою володіє підприємство, дає змогу: 1) визначити цілі та завдання підприємства; 2) здійснювати контроль за діяльністю підприємства; 3) приймати ефективні управлінські рішення; 4) здійснювати розподіл функцій між підрозділами підприємства для досягнення цілей.

Інформація має бути своєчасною (відображає актуальність інформації), точною (однозначне розуміння її споживачами), достовірною (відображає реальність), повною (її достатність для прийняття рішення), адекватною (відповідність інформації процесу, реальному образу і т. ін.), цінною (міра зниження стану невизначеності про об'єкт, суб'єкт), короткою (лаконічною), максимально вичерпною та легкодоступною для сприйняття. Інформація використовується на всіх ланках управління [4].

Побудова інформаційної системи підприємства (організації) – складний процес, який вимагає більшого, ніж придбання комп'ютерів та необхідних

програм. Правильно побудована інформаційна система підприємства стає основою його функціонування, визначає дії персоналу зайнятого в інформаційному циклі. Система впорядковує та організує роботу колективу [3].

Інформаційні системи господарського обліку відносяться до класу організаційно-економічних систем, і з цього погляду мають багато спільних рис. Інформаційна система податкового обліку будується на основі первинних документів бухгалтерського обліку. Крім того, використання журналів обліку господарських операцій, у яких реєструються факти господарської діяльності, що змінюють податкову базу, і навіть спеціальні податкові рахунки не вносять принципових відмінностей у формування інформаційних систем і технологій обліку. Система управлінського обліку ґрунтується на багаторівневому підході в умовах розподіленої системи обробки даних, що властиво і сучасним підходам до формування інформаційних систем фінансового обліку. Тому загальні принципи побудови названих інформаційних систем обліку є характерними для всієї системи господарського обліку.

В управлінні економікою підприємства інформаційна система виконує такі функції [2]:

- обчислювальну (вчасне і якісне оброблення інформації в усіх аспектах для цілей управління);
- відстежувальну (відстеження і формування необхідної внутрішньої і зовнішньої інформації для управління);
- запам'ятовувальну (забезпечення безупинного накопичення, систематизації, збереження, відновлення всієї необхідної інформації);
- комунікаційну (забезпечення передачі потрібної інформації в задані пункти);
- інформаційну (реалізація швидкого доступу, пошуку, видачі необхідної інформації);
- регулювальну (інформаційно-керуючий вплив на об'єкти господарювання і суб'єкти господарювання при виявленні відхилень параметрів);

- оптимізаційну (забезпечення оптимальних розрахунків у міру зміни цілей, критеріїв та умов функціонування об'єкта управління);
- прогнозу (визначення основних тенденцій, закономірностей, показників розвитку об'єкта управління);
- аналітичну (визначення основних показників техніко-економічного рівня виробництва і господарської діяльності);
- документальну (забезпечення формування усіх необхідних форм документів).

До інформаційних систем висуваються певні вимоги, а саме: функціональна повнота; достовірність інформації, складовими якої є релевантність, толерантність, репрезентативність; забезпечення надійного захисту інформації; цілісність; актуальність, надійність

Сучасний рівень інформатизації суспільства визначає використання новітніх технічних, технологічних та програмних засобів у різних інформаційних системах економічних об'єктів.

Комп'ютерна інформаційна система являє собою сукупність інформації, економіко-математичних методів і моделей, технічних, програмних, технологічних засобів, призначених для обробки інформації та прийняття управлінських рішень. Створення КІС сприяє підвищенню ефективності виробництва економічного об'єкта та забезпечує якість управління. Найбільша ефективність КІС досягається при оптимізації планів роботи підприємств, фірм і галузей, швидкому виробленню оперативних рішень, чіткому маневруванню матеріальними і фінансовими ресурсами. Тому процес управління в умовах функціонування автоматизованих інформаційних систем ґрунтується на економіко-організаційних моделях, що більш-менш адекватно відображають характерні структурно – динамічні властивості об'єкта. Адекватність моделі означає, насамперед, її відповідність об'єкту в змісті ідентичності поводження в умовах, що імітують реальну ситуацію, поводження об'єкта, що моделюється, в частині істотних для поставленої задачі характеристик і властивостей. Безумовно, повного повторення об'єкта

в моделі бути не може, однак несуттєві для аналізу і прийняття управлінських рішень деталі можна не брати до уваги. Моделі мають власну класифікацію і підрозділяються на ймовірнісні та детерміновані, функціональні та структурні. Ці особливості моделі викликають появи різних типів інформаційних систем.

Під інформаційною системою слід розуміти сукупність інформації необхідної для управління економічними процесами та прийняття управлінських рішень. Сучасний економічний розвиток прискорює темпи впровадження у всі сфери життя останніх досліджень з інформатизації. Сучасні інформаційні технології та створені на їх базі засоби комунікації дозволяють використовувати облікову інформацію як найважливіший ринковий ресурс, що допомагає підвищувати продуктивність підприємств та економіки, зменшує затрати часу на пошук та введення інформації, покращує якість та оперативність виконання роботи.

Список літератури:

1. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
2. Інформаційні системи і технології в економіці : посібник за ред. В.С. Пономаренка. – Київ : Академія, 2002. – 544 с.
3. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. : Київський національний торгово-економічний університет, 2010. – 336 с.
4. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку. «Центр учбової літератури», 2016. – 224 с

*Дарчук П.О.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шот А.П.*

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сучасна економічна обстановка вимагає впровадження сучасних методів управління підприємством. Наразі, найважливішими принципами стали раціональність, логічність, гнучкість та ефективність в управлінні. Для прийняття оперативних і стратегічних рішень необхідна точна та повна інформація про фінансовий стан підприємства, яка отримується через бухгалтерський облік та фінансову звітність. Проте через об'єктивні та суб'єктивні фактори можуть виникати розходження між обліковою і реальною фінансовою діяльністю підприємства, що призводить до виникнення неточностей в звітності. Інвентаризація є одним з основних методів для виправлення цих розбіжностей, який допомагає підтримувати точність обліку та уникнути недорозумінь. Проведення інвентаризації дозволяє виявити розбіжності між обліковими даними та фактичними активами та зобов'язаннями підприємства, перевірити правильність документації та відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку та підтвердити достовірність фінансової звітності підприємства [1, с. 55].

Інвентаризація включає в себе перевірку наявності майна на підприємстві за допомогою опису, підрахунку, вимірювання, зважування та оцінки залишків, а також порівняння отриманих результатів з обліковими даними. Ця процедура допомагає виявити розбіжності між обліковими даними та реальною наявністю матеріальних цінностей та коштів, такі розходження відображаються у відповідних документах та в обліку [1, с. 56].

Інвентаризація має важливу роль не лише у підвищенні достовірності бухгалтерського обліку, але і у контролі за матеріальними цінностями підприємства. Вона є важливим інструментом під час проведення документальних ревізій і розслідування фактів корисливих злочинів.

Завдання інвентаризації включають:

1. Контроль за збереженням запасів підприємства, грошових коштів і розрахунків.
2. Виявлення неліквідних і застарілих матеріальних цінностей.

3. Перевірку дотримання правил зберігання матеріальних цінностей.
4. Контроль за відповідністю реальних сум, зазначеним в статтях бухгалтерського балансу.
5. Встановлення надлишків або нестач цінностей, їх врегулювання та відображення в бухгалтерському обліку [2, с. 241-243].

Оскільки контрольна функція інвентаризації є важливою, проведення перевірки стану та збереження запасів товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів, які покладені на матеріально відповідальних осіб підприємства, є ключовим елементом ефективного функціонування компанії. Розбіжності між обліковими даними щодо товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів та фактичними даними можуть виникати через такі причини:

1. Природні фактори, такі як гниття, розсипання, висихання тощо, що призводять до змін у стані цінностей з плином часу.
2. Помилки та описки у відображенні даних про первинні облікові документи в обліку через недбалість співробітників.
3. Можливість зловживань матеріально відповідальними особами через обман, крадіжки або присвоєння цінностей [3, с. 311-314].

Класифікація інвентаризації зображена у табл. 1:

Таблиця 1:

№	Класифікаційна ознака	Класифікаційні групи
1.	За характером:	<ul style="list-style-type: none"> • Планова; • Позапланова
2.	За повнотою охоплення об'єктів:	<ul style="list-style-type: none"> • Повна • Часткова
3.	В залежності від частоти проведення:	<ul style="list-style-type: none"> • Первинні • Повторні
4.	В залежності від органів, що здійснюють контроль:	<ul style="list-style-type: none"> • Відомчі • Позавідомчі

Джерело: складено автором на основі [2;3].

Планова інвентаризація виконується згідно з передбаченим планом і має встановлені терміни проведення. Надзвичайні інвентаризації, над іншими перевітками, виконуються за запитом керівництва підприємства або головних організацій, а також за ініціативою правоохоронних та інших

контрольних органів. Наприклад, вони можуть бути ініційовані у випадках, коли надходить повідомлення про порушення відпуску або прийому цінностей, крадіжок або інших недоречностей [3, с. 317].

Повна інвентаризація передбачає комплексну перевірку всіх активів і ресурсів підприємства і часто вимагає значних зусиль. Зазвичай вона проводиться один раз на рік перед складанням щорічного бухгалтерського (фінансового) звіту. Часткова інвентаризація, натомість, охоплює лише обмежену частину активів і ресурсів, наприклад, перевірку наявності грошей у касі або наявності готової продукції на складі [3, с. 317-318].

Первинні інвентаризації проводяться відповідно до початкового завдання, в той час як повторні інвентаризації виконуються відповідно до повторних завдань. Відомчі інвентаризації зазвичай здійснюються відомчими організаціями, а позавідомчі - позавідомчими організаціями [3, с. 318].

Необхідність проведення інвентаризації певного виду визначається керівництвом підприємства та нормативними документами. Важливо відмітити, що проведення інвентаризації на підприємстві вимагає здійснення певної послідовності дій, які повинні бути чітко витримані (табл. 2).

Таблиця 2

Етапи проведення інвентаризації в процесі контролю за станом матеріально-технічних ресурсів підприємства

Етапи	Оформлені документи під час інвентаризації	Функції бухгалтерського підрозділу
Підготовчий	Наказ керівника про проведення обов'язкової інвентаризації та затвердження комісії, розписки матеріально відповідальних осіб	Участь у розробці внутрішніх первинних і нормативних документів, визначення залишків майна й зобов'язань за обліковими даними
Натуральні перевірки	Акти інвентаризації, інвентаризаційні описи	Участь у перевірках, здійснюваних інвентаризаційними комісіями
Порівнювально-аналітичний	Акти інвентаризації, Порівняльні відомості	Перевірка даних, відображених в актах, і з'ясування причин відхилень облікових оцінок від поточних; підготовка пропозицій щодо відображення в обліку результатів інвентаризації
Підсумковий	Протокол інвентаризаційної комісії, затверджений керівником	Внесення бухгалтерських записів до облікових реєстрів, зберігання документів з обліку результатів інвентаризації

Джерело: сформовано автором на основі [4;5].

Отже, для якісного проведення інвентаризацій з метою контролю в процесі управління матеріально-технічним забезпеченням, необхідна розробка певної внутрішньої нормативної бази проведення інвентаризацій, яка повинна містити методики визначення реального стану об'єктів контролю, співставлення, оцінки та економічний аналіз одержаних в ході перевірки результатів щодо фактичної наявності об'єктів контролю та їх стану.

Список літератури

1. Проданчук М.А. Методи бухгалтерського обліку в інформаційному забезпеченні менеджменту. *Економіка АПК*. № 12. 2013. С.55-62
2. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. 2-ге вид., доп. І перероб. Житомир: ПП "Рута", 2010. 608 с.
3. Величко О. Г., Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні. Д.: ТОВ «Баланс-Клуб», 2011. 768 с.
4. Ткаченко Н.М. Теоретико-методологічні проблеми формування бухгалтерського фінансового обліку. К.: А.С.К., 2011. 348 с
5. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник. К.: Знання-Прес, 2013. 444 с.

Діхтярук Д.С.

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шевців Л. Ю.*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДХОДІВ У ВИЗНАЧЕННІ «ФІНАНСОВОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ»

На сучасному етапі, вдосконалення фінансового законодавства, потребує вивчення науково-обгрунтована концепція визначення поняття «фінансового правопорушення». Водночас поява нових суспільних відносин, їх динамічний розвиток породжує необхідність вироблення єдиного підходу до

поняття «правопорушення» та «фінансове правопорушення», що є актуальним в сучасний період, оскільки немає єдиного підходу до визначення цих понять.

Дослідження природи фінансових правопорушень отримало розвиток у 90-і роки, із здобуттям незалежності України. Визначення правопорушення в загальнотеоретичному значенні необхідно розпочати зі складових цього поняття. Так, поняття «правопорушення» утворюється зі сполучення двох слів – «порушення» та «право». «Правопорушення» тлумачать як дію за значенням порушити або порушувати, які, розуміють у таких значеннях: робити, що-небудь усупереч наказові, закону тощо; діяти, чинити не так, як належить за традицією, звичаєм, загальноприйнятими правилами тощо; неправильно переказувати що-небудь, викривляти, перекручувати; припиняти, переривати який-небудь стан, процес або вияв почуття тощо; пошкоджувати, псувати, руйнувати що-небудь; викликати, спричинювати відхилення в перебігу якого-небудь процесу, здійснення якогось руху тощо; поривати зв'язки, призводити до втрати єдності, спільності з ким-небудь.

Поняття «право» вживається за значеннями: – законодавство; – здійснювана державою форма законодавства, залежна від соціального устрою країни; – система встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, що виражають волю панівного класу або всього народу; – виборювані народом справедливі соціальний лад і законодавство; – інтереси певної особи, суспільної групи тощо, які спираються на закон, релігійні постулати, давні звичаї; – обумовлений постановою держави, установи захист інтересів і можливостей особи щодо участі в чому-небудь, одержання чогось тощо; – сукупність міжнародних угод, договорів, що регулюють взаємовідносини держав у певних питаннях; – обумовлена певними обставинами підстава, здатність, можливість робити, чинити що-небудь, користуватися чим-небудь; – перевага, привілеї, надані кому-, чому-небудь, користуватися чим-небудь; – офіційний дозвіл, допуск до виконання якихось обов'язків.

Водночас дослідники визначаючи поняття «правопорушення» враховують ознаки:

- суспільна шкідливість або суспільна небезпека поведінки, що відрізняє правомірну поведінку від неправомірної;

- протиправність (свавілля суб'єкта і здійснюється всупереч праву), являє собою порушення заборон, зазначених у законах і підзаконних актах, невиконання обов'язків, що виходять із нормативно-правового акта, акта застосування норм права або договору, укладеного на основі закону;

- дієвість - це завжди дія або бездіяльність;

- караність – дія, що вимагає застосування до правопорушника заходів державного впливу, заходів юридичної відповідальності у вигляді покарань особистого, організаційного та матеріального характеру;

свідомо вольовий характер – визначається психікою людини, яка в момент вчинення правопорушення перебуває під контролем волі та свідомості, здійснюється усвідомлено та добровільно;

- винність – дія, що виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, наносить своєю дією (або бездіяльністю) збитки суспільству та державі, містить доведену вину.

В юридичній енциклопедичній літературі правопорушення – це суспільно небезпечне або шкідливе діяння (дія або бездіяльність), яке порушує норму права. А. Й. Іванський дійшов висновку, що правопорушення – «це суспільно шкідливе (небезпечне), протиправне (таке, що порушує норми фінансового законодавства), винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, яке посягає на охоронювані фінансові права та інтереси, за що встановлена фінансово-правова відповідальність». З. М. Будько визначає податкове правопорушення через призму фінансово-правової відповідальності як «суспільно-шкідливе, винне діяння (дія чи бездіяльність), що порушує норми податкового законодавства, за вчинення якого передбачено фінансово-правову відповідальність», але дослідник не

обтяжує визначення суб'єктно-об'єктним складом, що надає цьому визначенню більш широкий зміст.

«Фінансове правопорушення» характеризується системністю суб'єктного складу правопорушення, в основу якої покладено підвиди фінансово-правової відповідальності. Тобто суб'єкти фінансового правопорушення можуть існувати у сфері податкових відносин, банківських, публічних валютних, грошово-касових відносин. Аналіз чинного законодавства, яке регулює суспільні відносини у сфері фінансової діяльності, дає можливість зробити висновок, що норми чинного фінансового законодавства не враховують всі ознаки фінансового правопорушення. Зокрема у нормативно-правових актах міститься визначення фінансового правопорушення що це дія або бездіяльність на підконтрольних об'єктах, наслідком яких стало невиконання фінансово-правових норм. Визначення одного із різновидів фінансового правопорушення наведено у Податковому Кодексі України і згідно зі ст. 109 податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Фінансові правопорушення можна диференціювати за цілим рядом ознак, які розмежовують окремі підгалузі або інститути фінансового права. Проте нормативно-правовий вплив мають законодавчі положення: бюджетного, податкового, банківського, страхового, валютного тощо. Тому правопорушення у сфері фінансових відносин поділяють на бюджетні, податкові, банківські, правопорушення у сфері готівкового грошового обігу, у сфері державних або муніципальних запозичень, у сфері здійснення фінансових операцій тощо. Оскільки в законодавстві здебільшого відсутні відповідні дефініції (хіба що Бюджетний кодекс України містить поняття бюджетного правопорушення), часто використовують такі терміни, як

порушення податкового законодавства, банківського законодавства, валютного тощо. Так, «бюджетне правопорушення» – це недотримання учасниками бюджетного процесу встановленого Бюджетним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звіту про виконання бюджету. Тоді як «податкове правопорушення» – протиправне винне діяння (дія чи бездіяльність) суб'єкта податкових відносин (платника податку, податкового агента, податкового органу, кредитної установи, їх посадових осіб), котрий зазіхає на соціальні цінності у сфері оподаткування (систему та справляння податків, права і обов'язки платників податків або податкових органів, порядок ведення податкового обліку та звітності тощо), що призводить до ненадходження коштів від податків чи обов'язкових платежів до бюджетів або позабюджетних цільових фондів чи до несвоєчасного подання звітності. За це встановлено фінансово-правову відповідальність. Правопорушення у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного та соціального страхування – протиправне винне діяння суб'єкта таких суспільних відносин, який зазіхає на соціальні цінності у сфері державного пенсійного та соціального страхування, що призводить до ненадходження коштів до відповідного фонду або неподання (несвоєчасного подання) звітності й за що встановлено фінансово-правову відповідальність.

Європейська конвенція про видачу правопорушників за окремі правопорушення у статті 5 «Фінансові правопорушення» передбачає, що видача здійснюється за правопорушення, пов'язані з податками, зборами, митом та валютою, тільки якщо Договірні Сторони ухвалили, таке рішення стосовно будь-якого правопорушення або категорії правопорушень.

Таким чином, зважаючи на те, що фінансове правопорушення є одним із різновидів правопорушення, відповідно і його визначення повинне містити як загальні ознаки, які притаманні всім правопорушенням, так і його специфічні характеристики. Склад фінансового правопорушення становить нормативно побудовану юридичну модель типових ознак винного

протиправного діяння, що порушує фінансові норми і за яке фінансове законодавство передбачає фінансово-правову відповідальність. Склад фінансового правопорушення є критерієм достовірної кваліфікації вчиненого діяння. Наявність у протиправному діянні сукупності суб'єктивних та об'єктивних ознак є основною юридичною підставою для притягнення суб'єкта фінансових правовідносин до фінансово-правової відповідальності. Ознаки складу фінансового правопорушення має бути передбачено законом, а кваліфікація неправомірного діяння, тобто аналіз і зіставлення неправомірної поведінки з вимогами правових норм дасть змогу зробити висновок, чи містять діяння суб'єкта ознаки складу конкретного правопорушення. Дослідження підходи авторів до вивчення поняття «фінансового правопорушення» розвиваються у напрямках: визначення фінансового правопорушення як підстави фінансово-правової відповідальності і другий напрям – як самостійний інститут фінансового права.

Список літератури:

1. Касьяненко А. М., Касьяненко Л. М. Місце фінансової відповідальності серед інших видів відповідальності за порушення бюджетного законодавства. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика). 2018. № 3-4. С. 73–80.

2. Устинова И. П. Теоретичні питання фінансового правопорушення. Право. Випуск 15. 2011 С. 240-245.

Клок О.Р,
*здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шот А.П.*

РЕЛОКАЦІЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах повномасштабного вторгнення російської армії на територію України, постраждала економіка країни, а вітчизняні підприємства знаходяться в складних умовах. Вітчизняний бізнес зазнав значних

фінансових втрат, деякі підприємства змушені релокуватися закордон або в більш безпечні регіони, однак більшість із них змогли адаптуватися до ситуації і продовжують функціонувати [1].

Станом на 12 липня 2022 року було зареєстровано 1723 заявки від підприємств на переміщення. Вже переміщено 661 підприємство, 458 з них вже працюють. Для них здійснюється пошук підходящої локації або способу транспортування".

Слід зазначити, що найчастіше переміщують виробництва суб'єкти оптової і роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів та мотоциклів (38%), компанії з переробної промисловості (33%), представники інформаційної і комунікаційної галузі (5,9%). Лідерами з локацій для переміщення залишаються Львівська, Закарпатська та Чернівецька області.

Також в Україні діє державна програма релокації підприємств, що знаходяться у зоні бойових дій. Бізнесу, що планує переміститися до безпечних регіонів, надається допомога у підборі місць для їх виробничих потужностей, перевезенні та розселенні персоналу, пошуку нових працівників [3].

Програма релокації має дійсно прості умови участі: бізнесу потрібно заповнити заявку, яку розглядають від 1 до 5 днів, вказавши необхідні запити щодо транспортування виробництва, розміщення працівників, приміщення тощо.

Для релокації компанії варто підготуватися до переїзду та виконати ряд юридичних процедур:

- провести інвентаризацію майна, яке підлягає переміщенню;
- видати наказ керівника про релокацію підприємства – в ньому варто зазначити етапи та строки релокейта, перелік устаткування та іншого майна, яке підлягає переміщенню, відповідальних посадових осіб;
- скласти акти приймання-передачі устаткування та іншого майна;
- за необхідністю підготувати документи для продовження дозволів та ліцензій на провадження вашої діяльності в новому регіоні;

– вирішити питання з працівниками – якщо ваші підлеглі не їдуть разом з вами, ви можете працювати з ними дистанційно або призупинити трудовий договір. Також працівник може звільнитися за власним бажанням чи згодою сторін [2].

Згідно досліджень стану та потреб українського бізнесу під час воєнного стану індекс активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index) становить 25,16 (зі 100 можливих). Протягом 2020-2022 рр. цей індекс перебував у зоні негативних очікувань бізнесу і лише з червня 2021 року по лютий 2022 року потрапив у зону позитивних очікувань. Загальні прямі втрати бізнесу за період з березня-серпень 2022 року оцінюють в 87 млрд. дол. США, зокрема найбільше втрат зазнали середні підприємства (2319167 дол. США), а найменше мікропідприємства (52726 дол. США).

За результатами дослідження, яке проведене в Європейській Бізнес Асоціації, після 100 днів повномасштабного вторгнення Росії в Україну вже «майже половина компаній (47%) наразі вже працює в повному обсязі. Ще половина працює з певними обмеженнями, наприклад, перейшли в онлайн, закрили певні відділення чи обмежили географію. І тільки 3% компаній зазначили, що не працюють взагалі».

Про поступове відновлення бізнесу, яке розпочалося у квітні, свідчить і той факт, що, згідно повідомлення Міністерства цифрової трансформації, за три місяці воєнних дій було зареєстровано 31266 підприємств, з яких 26386 - ФОП, що приблизно складає 54% від аналогічного періоду до війни.

Загалом за період відновлення темпи реєстрації нового бізнесу порівняно з аналогічним періодом 2020 р. склали 85%, а 2021 р. 63%, демонструючи позитивну динаміку щомісячного зростання кількості новозареєстрованих економічних суб'єктів [4].

Таким чином, незважаючи на складнощі викликані війною, українські громадяни та український бізнес поступово пристосовуються, рівень оптимізму зростає незважаючи на невизначеність. Подальша виважена

політика уряду щодо спрощення умов ведення бізнесу та успіхи ЗСУ безперечно сприятимуть активнішому відновленню ділової активності [5] .

Список літератури:

1. Електронний ресурс «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи», URL: <http://confmanagement.kpi.ua>
2. Стаття «Релокація бізнесу під час війни: що врахувати», авторка - Анна Гайдучок (адвокат), електронний ресурс «Mitrax», URL: <https://mitrax.com.ua>
3. Стаття «Релокація бізнесу під час війни: 661 підприємство перемістилося і ще 475 підшують локацію», автор - Людмила Присяжна (провідний юрист-аналітик LIGA ZAKON Бізнес), електронний ресурс «Ліга Закон», URL: <https://biz.ligazakon.net>.

*Когуч І. В.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: д.е.н., доцент Ярема Я.Р.*

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Благодійна діяльність в Україні відіграє важливу роль у підтримці потребуючих та вирішенні соціальних проблем. Вона виявляється у зборі коштів, наданні матеріальної допомоги, підтримці різних проєктів, ініціативах культурного розвитку та в інших благородних цілях. Благодійні організації, активісти та прості громадяни зіграли ключову роль у подоланні багатьох гострих проблем, особливо в період повномасштабного вторгнення рф проти України, яке розпочалось 24 лютого 2022 року.

В країні є спеціальне законодавство, яке регулює благодійну діяльність. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [1] визначає правила щодо реєстрації благодійних організацій, збору та

розподілу благодійних коштів, обліку фінансів, податкових пільг для благодійних організацій та їхніх донорів, а також вимоги до звітності та контролю за цією діяльністю.

В сучасному українському суспільстві благодійність є важливою темою, особливо в умовах внутрішніх та зовнішніх викликів, таких як економічні труднощі, кризи та надзвичайні ситуації. Це не лише сприяє розвитку громадянського суспільства, але й допомагає покращувати якість життя людей і забезпечувати підтримку тим, хто цього потребує.

В Україні існують декілька видів благодійних організацій, зокрема:

1. Благодійне товариство – це благодійна організація, яка створена не менше ніж двома засновниками та діє на підставі статуту.
2. Благодійна установа – це благодійна організація, створена на підставі установчого акту, що визначає активи, які один або кілька засновників передають для досягнення цілей благодійної діяльності. Установчий акт благодійної установи може міститись навіть у заповіті. Водночас засновник або засновники благодійної установи не беруть участі в управлінні благодійною установою.
3. Благодійний фонд – це самостійний вид благодійної організації, який діє на підставі статуту, може бути створений одним чи кількома засновниками. Благодійний фонд має учасників, які управляють ним. Водночас учасники не зобов'язані передавати фонду будь-які активи для досягнення цілей благодійної діяльності. Активи благодійного фонду можуть формувати як учасники, так й інші благодійники [2].

Ознайомившись з видами благодійних організацій, варто детальніше розглянути особливості обліку і оподаткування на таких установах. В загальному надання благодійної допомоги звільняється від оподаткування податком на додану вартість – це зазначено в Податковому кодексі України, ст.197.1.15 [3]. Звісно є певні ситуації в благодійних організаціях в яких виникає обов'язкова сплата ПДВ. Зокрема, це пов'язується з операціями з постачання товарів, не пов'язаних із завданнями та цілями, задля досягнення

яких створювалася благодійна організація. Якщо не дотримуватись умов визначених у даній статті, всі операції мають оподатковуватись на загальних підставах. Благодійна допомога, надана фізичним особам (за винятком операцій, на які поширюється звільнення від ПДФО), підлягає оподаткуванню прибутковим податком. Варто зазначити також що під час війни діє виключення тобто неприбуткові організації незалежно від ознаки неприбутковості, які вони мали у довоєнний період до 24.02.2022 р., та незалежно від поставленої мети їх діяльності за їх установчими документами, під час війни протягом дії воєнного стану, можуть здійснювати без податкових наслідків на добровільних засадах благодійну підтримку на користь нашого війська та низки інших організацій, але якщо говорити про допомогу фізичним особам, то на даний момент таке виключення не діє. Важливий також момент, що благодійним організаціям у ПКУ не передбачено пільг зі сплати податку на нерухомість (на відмінну від земельних ділянок), але за такі пільги може відповідати кожна з місцевих рад областей. Об'єктом оподаткування є загальна площа будь-якого нерухомого майна. Річна сума податку розбивається на чотири частини та сплачується щокварталу.

Варто також виділити, як благодійні організації повинні подавати свою звітність.

Щодо фінансової звітності, то якщо неприбуткова організація не відповідає критеріям мікро-/малих підприємств, така організація зобов'язана подавати повну фінансову звітність: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансової звітності. Фінансову звітність неприбуткові організації зобов'язані подавати до органів Державної податкової служби і статистики.

Терміни подання фінансової звітності неприбуткової організації наступні:

- для надання в органи статистики – не пізніше 28 лютого наступного за звітним періодом (роком);

- для надання в органи податкової служби – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року разом з поданням Звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації (як невід’ємна частина звіту).

Щодо податкової звітності то неприбуткова організація подає:

1. Звіт про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, річна фінансова звітність – подається протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року. Винятком є профспілки, вони подають звіт про використання доходів, тільки у разі порушення статусу неприбутковості.
2. Об’єднаний звіт по єдиному соціальному внеску (ЄСВ) та ПДФО – подається щоквартально, протягом 40 календарних днів, наступних за звітним періодом (кварталом). Такий звіт подається в разі наявності у неприбуткової організації співробітників (трудові відносини або за договорами цивільно-правового характеру).
3. Декларація по ПДВ – подається до 20 числа місяця, наступного за звітним періодом (місяцем). У разі, якщо благодійна організація зареєстрована платником ПДВ.

Важливим моментом є те, що при наявності нерухомого/рухомого майна у власності організації – подається звітність з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; по земельному податку; з транспортного податку. А у разі здійснення викидів (скидів) забруднюючих речовин, розміщення відходів в процесі діяльності – подається звітність з екологічного податку [4].

Кожна благодійна організація зобов’язана вести облік доходів, витрат та інших показників, пов’язаних з визначенням об’єктів оподаткування та/або податкових зобов’язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов’язаних з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Отже, вітчизняне законодавство передбачає підтримку благодійної діяльності, проте існують важливі особливості щодо обліку та оподаткування, які потребують уважного врахування. Правильний облік та дотримання податкового законодавства допомагають забезпечити якісну, чесну та ефективну благодійну роботу, сприяють збільшенню довіри до благодійних організацій та донорів, і є важливими в аспекті розвитку громади та соціальних проєктів.

Також варто зазначити, що діючі особливості щодо обліку і оподаткування можуть змінюватися відповідно до законодавства, тому важливо для благодійних організацій співпрацювати з фахівцями з податкового консультування та юриспруденції, щоб правильно дотримуватися всіх податкових вимог і максимально використовувати можливості для підтримки своєї благодійної місії.

Список літератури:

1. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 р. № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
2. Онлайн-школа бухгалтерії AVS. Благодійні організації: облік, оподаткування під час війни. URL: <https://avstudy.com.ua/blagodijni-organizatsiyi-oblik-opodatkuvannya-pid-chas-vijni/>
3. Головне управління ДПС у м. Києві. «Операції з постачання товарів/послуг як благодійної допомоги не враховуються при визначенні загальної суми для обов'язкової реєстрації платником податку на додану вартість» від 23.05.2022 р. пп. 197.1.15. URL: <https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/584415.html>
4. Корпорація «Global Consulting». Звітність неприбуткових (громадських) організацій, особливості бухгалтерського обліку. URL: <https://gc.ua/uk/zvitnist-gromadskix-organizacij-shho-i-koli/>

Крохмальний В.В.

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка*

наук. керівник: к.е.н., доцент Шевців Л. Ю.

ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Вдосконалення управлінського обліку на підприємствах України є актуальною і стратегічно важливою метою у сучасному бізнес-середовищі. Умови економічного розвитку, регулювання та конкуренція на ринку надають підприємствам неабиякого тиску, щоб ефективно управляти своїми фінансами та ресурсами. В цьому контексті оптимізація бізнес-процесів стає ключовим інструментом для досягнення успіху та стійкості на ринку. Оптимізація бізнес-процесів передбачає удосконалення всіх аспектів внутрішньої діяльності підприємства, починаючи від стратегічного планування і закінчуючи контролем за витратами. Вона спрямована на зменшення зайвих витрат, підвищення продуктивності та якості виробництва, а також на покращення управлінських рішень на основі точної та вчасної інформації.

Українські підприємства стикаються зі своїми власними викликами та особливостями в управлінському обліку, пов'язаними з внутрішніми проблемами, змінами законодавства, податковими нормами, особливостями ведення обліку та складання звітності. Важливо вивчати та впроваджувати сучасні підходи та технології, які допоможуть підприємствам вдосконалити ці процеси і залишитися конкурентоспроможними в умовах воєнного стану зокрема. Залежно від розмірів, ринкової спрямованості діяльності, завдань діяльності, кожен керівник визначає притаманний тільки йому набір бізнес-процесів.

Міжнародний стандарт ISO 9000:2000 визначає бізнес-процес як «сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих видів діяльності, яка перетворює входи і виходи». Одні дослідники розглядають, бізнес-процес –

як детальну послідовність кроків (стадій) під час процесів виробництва, збуту, закупівель, як правило, схематично, які треба здійснити, щоб вирішити поставлену бізнес-задачу. Інші, як структурований, покроковий алгоритм дій співробітників в рамках розв'язання конкретної задачі. Проте, кожен бізнес-процес має: свої межі; кінцевого споживача; свого власника і завданням менеджерів підприємства - підрахувати щодо кожного технологічного процесу витрати і розрахувати на скільки такий процес вигідний з точки зору витрат. Бухгалтерії компанії працюють за своїми бізнес-процесами. Часто бізнес-процеси бувають неефективними й містять нікому не потрібні витрати, а ціль підприємства – отримати прибуток (і при цьому максимально задовольнити потреби клієнтів). На рис.1. відображено поділ бізнес-процесів на основні, супутні, допоміжні, обслуговуючі, процеси управління і процеси розвитку.

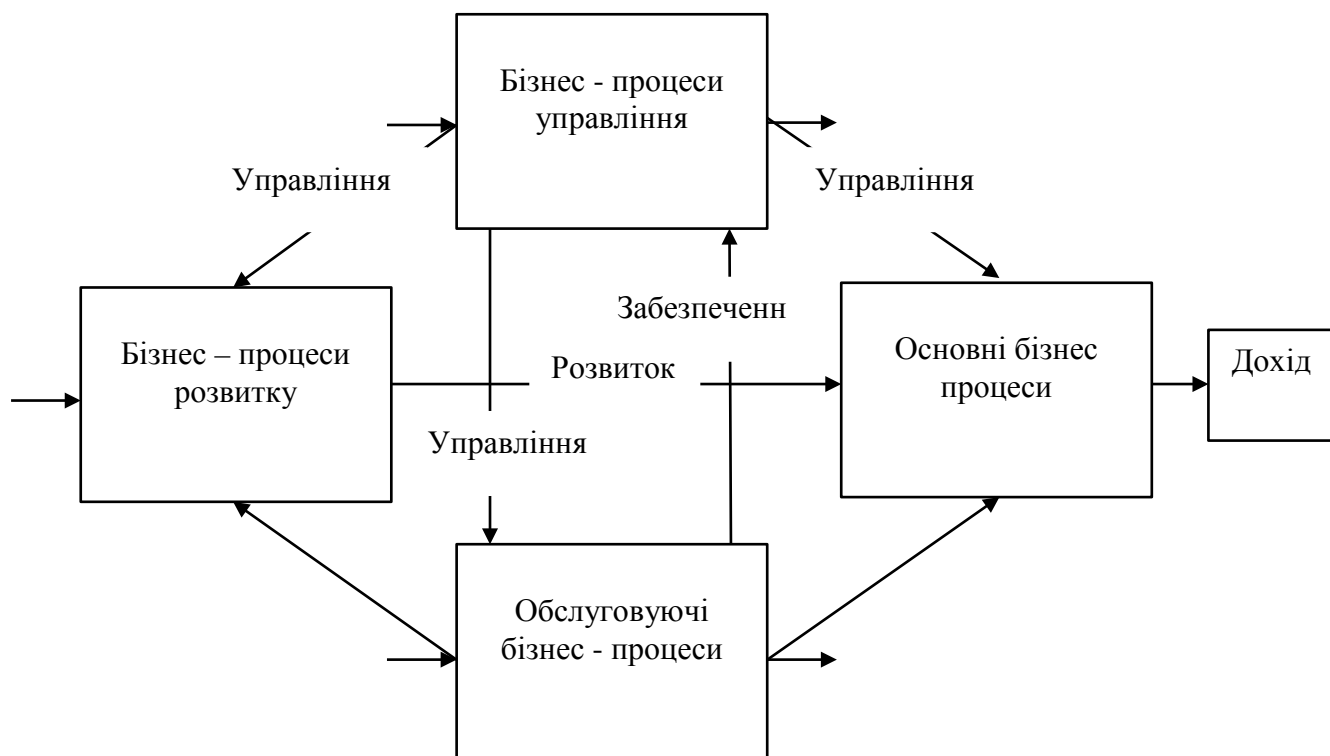

Рис. 1. Зв'язок основних бізнес-процесів: обслуговуючих, розвитку і управління. Джерело: [1]

Управлінський облік включає в себе ряд типових бізнес-процесів, які допомагають збирати, обробляти та аналізувати фінансову та нефінансову інформацію для прийняття якісних управлінських рішень, а саме: 1. Бюджетування – включає розробку бюджетів на певний період (зазвичай рік) і визначення запланованих доходів та витрат. Він допомагає управлінцям планувати ресурси та контролювати фінансову діяльність. 2. Облік витрат – процес, який передбачає реєстрацію та аналіз витрат підприємства; включає в себе фіксацію та класифікацію всіх витрат, що стосуються операцій та проектів компанії. 3. Стратегічне планування – процес розробки стратегії та цілей компанії на майбутнє, а також визначення ресурсів, необхідних для досягнення цих цілей. 4. Контроль за фінансами – моніторинг фінансових показників підприємства, порівняння їх з бюджетними показниками та виявлення аномалій. 5. Аналіз даних – використання аналітичних інструментів для виявлення тенденцій, прогнозування результатів та прийняття управлінських рішень. 6. Оцінка проектів – процес визначення вартості та потенціалу нових проектів або інвестицій з метою визначення їхньої вигідності [2]. Зазначені вище бізнес-процеси допомагають компаніям управляти бізнесом, забезпечувати фінансову прозорість, виявляти недоліки, проблемні місця, можливості оптимізації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Для того щоб бізнес-процес виконувався якісно, без проблем, потрібно виділити місця виникнення витрат, які необхідно контролювати, і організувати точки контролю, за допомогою яких здійснюватимуть контроль якості виконання операцій бізнес-процесу. Точки контролю є засобом управління бізнес-процесом. Вони знімають з процесу потрібну інформацію, яку «власник» бізнес-процесу використовує для аналізу і прийняття рішень. У разі наявності планів або нормативів за показниками процесів, «власник» проводить контроль, порівняння факту з планом або нормативу, план-фактний аналіз, приймає управлінські рішення і проводить регулювання,

виходом якого є коригуючий вплив. Розглянемо приклад побудови типових бізнес-процесів для вдосконалення управлінського обліку на підприємстві:
I. Бухгалтерський облік. 1.1. *Облік готової продукції:* Складський облік готової продукції. Проведення робіт з обліку руху готової продукції. Облік витрат від браку.

1.2. *Облік витрат на соціальну сферу.* 1.3. *Облік основних засобів :*

Надходження обладнання; Облік в ході експлуатації; Списання обладнання; Облік руху; Облік трудовитрат і розрахунків з персоналом; Облік інвестиційних витрат; Податковий облік; Фінансовий облік (облік заборгованості, облік фінансування, облік кредитів, облік фондів і резервів, облік і контроль за фактичним використанням (витрачанням) фондів, облік використання прибутку і т.п.).

II. Управлінський облік: Зведений облік витрат на виробництво. Облік фактичних витрат на виробництво. Визначення фактичної собівартості.

III. Організація і координація обліку: Організація і контроль діяльності бухгалтерського апарату. Ведення облікових реєстрів відповідно до прийнятого плану рахунків. Підготовка бухгалтерських звітів відповідно до діючого законодавства. Контроль над своєчасністю надання даних в системі фінансового аналізу. Удосконалення методів обліку, що застосовуються на підприємстві [1].

Отже, оптимізація бізнес-процесів управлінського обліку має на меті покращити якість управлінських рішень, підвищити фінансову стабільність та сприяти стійкому розвитку підприємств. Вона стає важливим інструментом для досягнення успіху в сучасному бізнес-середовищі, де ефективно управління ресурсами та фінансами є критично важливими факторами для виживання і зростання компаній. Наскільки об'єктивною буде база для управлінських рішень, визначається логікою, що закладається при побудові системи управлінського обліку: чим коректніше відображаються та аналізуються зібрані дані, тим ефективнішими будуть рішення управлінців.

Список літератури:

1. Moderní aspekty vědy: XXVIII. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2023. str. 607. 2.4 Концептуальні підходи до гармонізації та стандартизації управлінського обліку і звітності. Шевців Л.Ю., ЛНУ імені Івана Франка. СТР.129-158./ <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/mono-28.pdf>
2. Денисенко Л. О., Шацька С. Є. Концептуальні засади класифікації бізнес-процесів, як основи формування бізнес-системи організації. [Электронный ресурс] / Л.О. Денисенко, С.Є. Шацька. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1558>

Павлів І.В.,

здобувач освітнього ступеня «магістр»

Львівського національного університету імені Івана Франка

наук. керівник: к.е.н., доц. Приймак С.В.

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА ВВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Однією з ключових функцій обліку фінансових ресурсів є надання інформації. З того часу, як даний процес зародився люди звертаються до бухгалтерського обліку з метою отримання необхідної інформації. Облік фінансових ресурсів включає в себе збір, систематизацію, обробку та надання фінансової інформації, яка дозволяє керівництву підприємства, інвесторам, аналітикам та іншим зацікавленим сторонам приймати рішення та оцінювати фінансовий стан підприємства. З одного боку, потрібно забезпечити достовірність, точність, своєчасність та якість цієї інформації, а з іншого – максимально знизити її «виробничу» собівартість. Щоб досягти цієї цілі,

люди постійно шукають нові напрямки оптимізації бухгалтерської організації.

Форма бухгалтерського обліку у сучасних умовах зазнає трансформацій, проте щоб встановити їх сутність та тенденції необхідно дослідити саму категорію «форма бухгалтерського обліку». Ця категорія належить до фундаментальних облікових категорій, проте є недостатньо теоретично обґрунтованою [1].

Кононенко Л.В. та Назарова Г.Б. зазначають, що форма бухгалтерського обліку – це алгоритм обробки інформації від моменту отримання первинного документа до складання звітності, тобто форма – те, що лежить між документом і звітністю [2].

З процесами розвитку людства еволюціонували і форми бухгалтерського обліку. Це здійснювалось за рахунок ряду чинників (рис. 1).

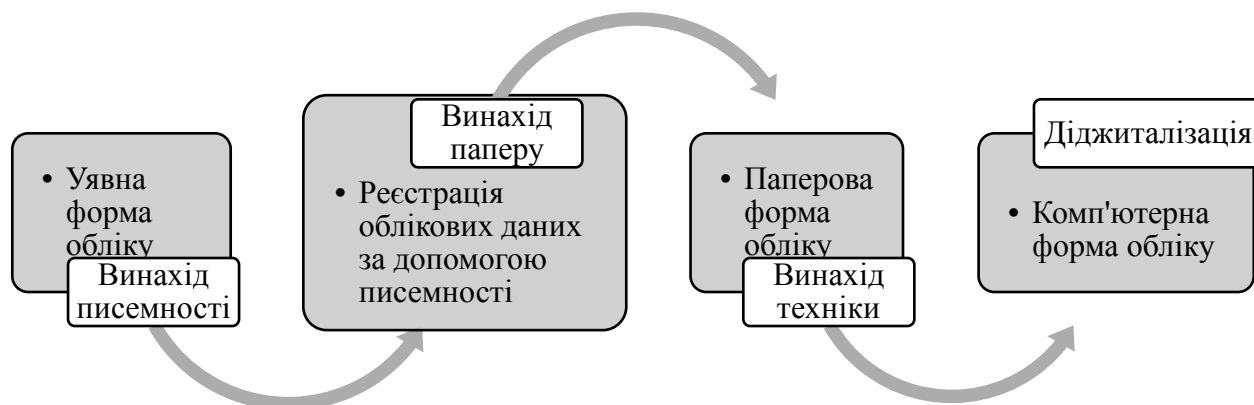

Рис. 1. Еволюція виникнення форм бухгалтерського обліку за видами засобу, який використовується для його ведення*

*Джерело: розроблено авторами самостійно

Безсумнівно, обробка даних за допомогою цифрових технологій відбувається швидше та дає змогу уникати помилок, що часто виникають саме при опрацюванні документів вручну. Також використання цифрових технологій дає змогу швидко відшукати інформацію, необхідну в даний момент часу. Це особливо стає актуальним у сучасну епоху діджиталізації, адже від швидкості прийняття виважених рішень багато в чому залежить успіх підприємства загалом [3].

Діджиталізація поступово впроваджується в процеси обліку на підприємствах і передбачає 4 етапи, які взаємопов'язані між собою і формують цілісну систему (рис. 2).

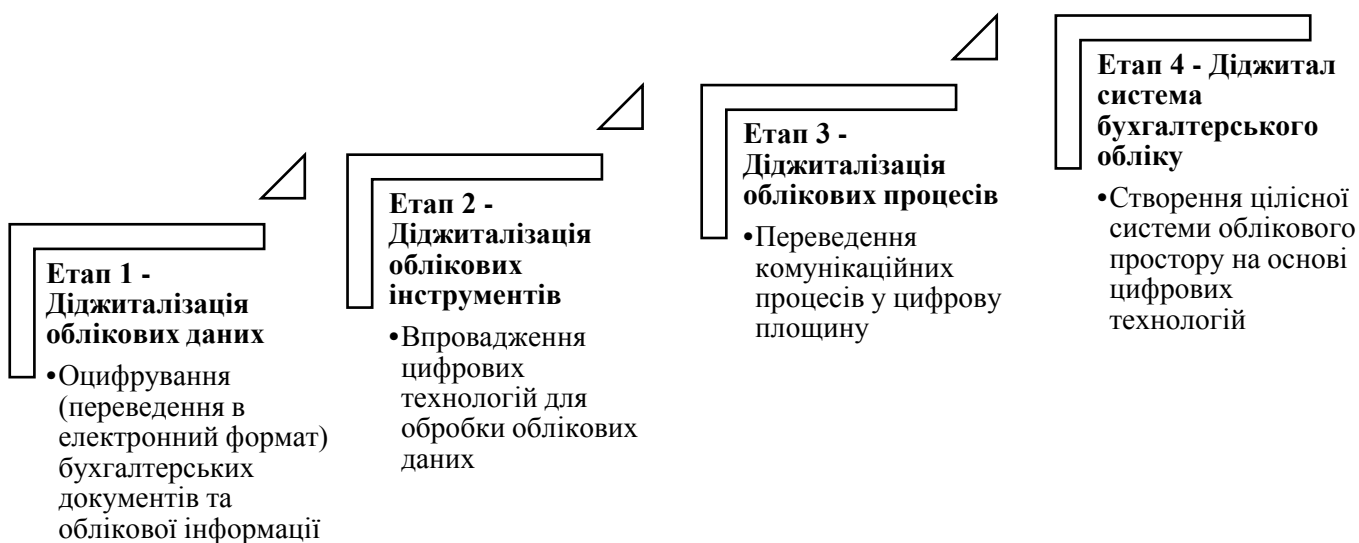

Рис. 2. Етапи впровадження діджиталізації в фінансовий облік*

*Джерело: розроблено автором за даними [4]

Отже, технологічні інновації та діджиталізація мають суттєвий вплив на введення обліку фінансових ресурсів у підприємствах та організаціях. Цей вплив визначається багатьма аспектами обліку, а саме:

- автоматизація процесів обліку. Технологічні інновації дозволяють підприємствам автоматизувати багато рутинних фінансових операцій, таких як облік доходів і витрат, розрахунок податків та операції з оплатою. Це зменшує ризики помилок та підвищує точність обліку;
- ефективність збору та аналізу даних. За допомогою сучасних інформаційних систем і аналітичних інструментів стає можливим збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги фінансових даних в режимі реального часу. Це дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення на основі актуальної інформації;
- забезпечення безпеки фінансових даних. Діджиталізація вимагає підвищених заходів з кібербезпеки для захисту фінансових даних від несанкціонованого доступу. Організації повинні інвестувати у

сучасні системи безпеки, щоб уникнути витоку чутливих фінансових даних;

- покращення прозорості та звітності. Технології блокчейну дозволяють створювати надійні системи запису та перевірки транзакцій. Це сприяє покращенню прозорості та достовірності фінансової звітності;
- зменшення витрат. Ефективність операцій і зниження ризиків, завдяки використанню технологій, може призвести до значних економічних вигод для підприємств, зменшити витрати та підвищити прибуток.

Усі ці фактори вказують на те, що технологічні інновації та діджиталізація позитивно впливають на введення обліку фінансових ресурсів підприємствами.

Список літератури:

1. Кононенко Л.В. Трансформації в організації бухгалтерського обліку під впливом діджиталізації економіки. Полтава. 2021. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/11013/5/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f%20%d0%9a%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bd%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%202021disp.pdf> (дата звернення: 30.09.2023).
2. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б. Форми бухгалтерського обліку: ретроспектива та сучасність. Економічний простір. №157. 2020. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/584/570> (дата звернення: 30.09.2023).
3. Тенюх З.І., Пелех У.В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. Вип. 41. 2022.
4. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. Галицький економі-

мічний вісник. 2021. № 1 (68). С. 70–76. URL:
<https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/68/936.pdf> (дата звернення:
01.10.2023).

*Рахвал І.Р.,
здобувачка освітнього ступеня «бакалавр»
Львівського національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцентка Приймак С.В.*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВА

Однією з основних тенденцій розвитку світової економіки наприкінці 20-го та на початку 21-го століть був перехід від індустріальної та постіндустріальної економіки до "цифрової економіки". Цей тип економіки ґрунтується на використанні інформаційних та комунікаційних технологій через мережі [1, с. 5]. Так як ефективний економічний аналіз має вирішальне значення для функціонування підприємств, тим самим сприяючи зростанню економічного прибутку на конкурентному ринку, ці процеси цифровізації не минули і його.

За цих умов сучасними тенденціями інформаційного забезпечення економічного аналізу стають:

– оцінка віртуальних грошових одиниць – охоплює криптовалюти, токени та інші цифрові активи;

– капіталізація нематеріальних чинників сталого соціально-економічного розвитку. Нематеріальні активи, включаючи інтелектуальну власність, соціальний капітал та інші стійкі соціальні та економічні активи, повинні оцінюватися та визнаватися у фінансовій звітності;

– оцінка екологічних та безпекових характеристик соціально-економічних активів набуває все більшого значення для компаній у зв'язку зі зростаючою увагою до сталого розвитку та екологічної відповідальності.

–цифрові дані. Обробка та аналіз цифрових даних, таких як дані користувачів та даних від IoT-пристроїв, вимагає нових підходів до збору та використання цих даних у фінансовому аналізі [1, с. 7].

У сферах управлінського обліку, формування звітності, аналізу договорів, управління ризиками популярності набирає застосування технологій BigData, Блокчейн, IoT що надає змогу:

- зібрати та обробити великі обсяги фінансової інформації з різних джерел (сприяє точнішому та швидшому аналізу фінансових даних підприємств);

- створити алгоритми для виявлення аномалій та потенційних випадків шахрайства в бухгалтерському облік (допомагає зменшити фінансові ризики);

- створювати складні моделі для прогнозування фінансових тенденцій та ризиків;

- допомогти аудиторам проводити ефективніший та глибший аудит фінансової звітності;

- всім зацікавленим сторонам мати доступ до однакової та необмеженої кількості копій бухгалтерської документації (сприяє більшій відкритості та довірі в аналітичній інформації);

- миттєвої обробки транзакцій реальному часі;

- використовувати розумні контракти, які автоматизують виконання правил угоди і забезпечують їх дотримання без посередництва (спрощує процеси аналізу та автоматизує операції);

- підключати фізичні пристрої (сенсори, машини, обладнання) до інтернету, щоб збирати реальні дані про стан і роботу цих пристроїв;

- проводити аналіз оптимізації витрат і ресурсів;

- перетворювати складні набори фінансових даних на прості для розуміння графічні зображення (особливо корисно, коли потрібно донести результати фінансового аналізу до всіх членів команди та зацікавлених сторін, за допомогою візуальних графіків та діаграм фінансові професіонали

можуть легко виявляти тенденції, відхилення та зв'язки між різними фінансовими параметрами);

- забезпечити високий рівень безпеки даних [1, с. 8-11].

Інноваційний прогрес, зміни в інформаційному просторі та поява нових споживчих потреб є одними з основних чинників зростання значення цифровізації в Україні та світі. У нинішніх умовах воєнного стану діджиталізація стає неминучою реальністю, яка стає унікальним драйвером трансформації бізнесу і відіграє вирішальну роль в економічному зростанні [2, с. 266].

Інформаційною основою економічного аналізу виступають різні типи даних та інформації. Зокрема, при створенні системи аналітичних досліджень на підприємстві використовується інформація з нормативно-правових документів, планово і регламентуючих матеріалів, показників фінансової звітності, системи бухгалтерського обліку, внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства [3, с. 203]

Якість аналітичних досліджень та ефективність управлінського впливу на об'єкти управління багато в чому залежать від інформаційного забезпечення, яке має бути повним, своєчасним та об'єктивним. Для того, щоб інформаційна база підприємства вважалася якісною, вона повинна відповідати певним вимогам:

1. достовірність економічної інформації – передбачає об'єктивну оцінку явищ і процесів, що відбуваються на підприємстві, а також обґрунтованість прийнятих рішень і правильність висновків;
2. дотримання стандартів її достатності – вимагає обробки всієї необхідної інформації;
3. своєчасність реєстрації та передачі економічної інформації – необхідна для прискорення процесу виявлення та усунення відхилень від заданих параметрів об'єкта, що аналізується. Це гарантує, що коригувальні заходи будуть вжиті оперативно, таким

чином мінімізуючи будь-який потенційний негативний вплив [4, с. 86-87].

Щоб забезпечити ці вимоги з пристосуванням до сучасних потреб та стрімкій діджиталізації української економіки широкого застосування набуває впровадження сучасних програмних інструментів для економічного аналізу. Це дозволить підвищити якість, масштаби та швидкість проведення економічного аналізу. Загалом можна виділити чотири основні типи програмних інструментів для економічного аналізу: цифрові інструменти для фінансового аналізу, цифрові інструменти для аналізу внутрішньої господарської діяльності, цифрові інструменти для аналізу інвестиційних проєктів та інтелектуальні аналітичні системи [5, с. 12]. У таблиці 1 представлені деякі з цих програм.

Таблиця 1

Новітні програмні продукти, які підвищують ефективність економічного аналізу

Назви програм	Модулі\Характеристика
ERP	Аналіз і статистика (дозволяє аналізувати результати торгівлі, ефективність маржі, успішність просування, ефективність роботи співробітників, аналіз асортименту і запасів, а також звіт про прибутковість і рентабельність), Фінансовий облік, Облік запасів, Продаж товарів і послуг, Виробництво, Постачальники і посередники, Управління запасами, Ціноутворення, Електронна комерція, Облік послуг, Маркетинг і CRM, Управління персоналом, Інформаційна безпека, Податки і звітність.
SAP ERP	Фінансовий менеджмент; Виробництво (управління всіма аспектами виробництва, планування, контроль та аналіз роботи); Заовнення; Управління якістю; Ремонт та обслуговування обладнання (бюджетування ремонтів та облік витрат); Інформаційні потоки; Управління людськими ресурсами.
Oracle ERP	Фінансовий менеджмент; Управління виробництвом; Управління ланцюгами поставок; Управління закупівлями; Управління продажами; Управління взаємовідносинами з клієнтами; Управління персоналом; Управління проєктами.

BAS ERP	Особлива увага приділяється обліковим потребам середніх і великих компаній з технічно складним виробництвом. Система повністю адаптована до української нормативно-правової бази.
Галактика ERP	Система управління ресурсами підприємства, що забезпечує планування, облік і контроль фінансових, людських і матеріальних ресурсів; автоматизований облік; логістику; виробництво; фінанси та управління персоналом.

Розроблено автором за даними [5, с. 13-14]

Отже, що сучасні тенденції інформаційного забезпечення економічного аналізу на підприємствах характеризуються постійним розвитком і змінами.

До основних тенденцій можна віднести зростаюче застосування цифрових технологій, аналіз великих баз даних, автоматизацію та інтеграцію систем, а також більшу увагу до прогнозного аналізу та ризик-орієнтованого підходу.

Слід зазначити, що ця сфера постійно розвивається і залишатиметься актуальною як для вивчення, так і для досліджень. Сучасні тенденції в інформаційному забезпеченні економічного аналізу створюють нові можливості для розвитку підприємств і потребують постійного вдосконалення з боку аналітиків та експертів з інформаційних технологій.

Список літератури:

1. Головчак Г. В., Шепель І. В., Шиш А. М. Модернізація бухгалтерського обліку та аудиту України в контексті зростаючого інформаційного потенціалу цифрового економічного простору. *Академічні візії* № 23. 2023. 13 с. DOI:<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8354225>. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/563> (дата звернення: 06.10.2023)
2. Кашена Н., Горошанська О. Економічний аналіз в інформаційній системі управління бізнесом: мейнстрим-тенденції та методичний інструментарій. 2023. С. 266–267. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/35505/1/S_MEYNSTRYM-TENDENTSIYI_267-268.pdf (дата звернення: 06.10.2023)

3. Новіченко Л. С. Організація економічного аналізу на підприємстві. Економічний аналіз. 2022. № 1. С. 199-207. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2022.01.199> URL: <http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/2020> (дата звернення: 06.10.2023)
4. Піхняк Т. А.; Банашко О. О. Інформаційне забезпечення економічного аналізу підприємства. *Development of modern science, experience and trends*. 2022. № 3. С. 86–88.
5. Синькевич Н. І. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки / Надія Синькевич, Ольга Краузе // Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2023. Том 81. № 2. С. 7–15. (Економіка). URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/41214> (дата звернення: 06.10.2023)

Сваволя Є.П

*здобувач освітнього ступеня «магістр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шот А.П*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ У ВІТЧИЗНЯНУ ПРАКТИКУ

Фінансові правопорушення у бюджетній сфері займають суттєву частку в структурі економічних злочинів. Виявлення фінансових правопорушень, в бюджетній сфері є складним процесом, і потребує оперативного реагування та злагодженої роботи усіх державних та правоохоронних органів, учасників системи з фінансового контролю та розслідувань.

Метою дослідження є вивчення зарубіжного досвіду проведення фінансових розслідувань, доцільність, необхідність та можливість впровадження його у вітчизняну практику.

Проведення фінансових розслідувань у бюджетній сфері в європейських та інших країнах світу на сьогоднішній день є вкрай важливим

та актуальним питанням для України з кількох ключових причин: запобігання та протидія фінансовим злочинам, підвищення ефективності управління бюджетними коштами, забезпечення прозорості використання бюджетних коштів та довіри громадськості.

Сучасний стан правоохоронної діяльності пов'язаної з розслідуванням нецільового використання бюджетних коштів в Україні, вимагає запровадження нових систем та механізмів протидії цьому злочину. У цьому контексті важливе місце займається вивчення міжнародного досвіду інституційно-організаційного забезпечення фінансових розслідувань злочинів у бюджетній сфері розвинених країн світу. [1]

Важливо вивчати та адаптувати найкращі практики з цих країн, щоб удосконалювати систему фінансових розслідувань в Україні. Це може включати в себе зміцнення правозахисних органів, підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, розробку ефективних механізмів обміну інформацією та співпрацю між розширеними установами та залучення експертів для проведення ретельних розслідувань.[2]

Також важливим є обмін досвідом із країнами, які вже реалізували успішні програми боротьби з корупцією у сфері бюджетного фінансування. Це допоможе Україні впроваджувати кращі практики та забезпечити більш ефективний контроль за використанням грошей з бюджету, зменшуючи тим самим можливість фінансових злочинів у цій сфері.

На сучасному етапі розвитку багатьох європейських країн існує загальна тенденція до створення та функціонування систем, які забезпечують дотримання законодавства у бюджетній сфері, однак кожна країна має свої специфічні механізми боротьби з бюджетними правопорушеннями, орієнтовані на власні особливості та потреби.

Сучасні країни розвинули операційні стратегії для ефективної боротьби з економічними злочинами, які передбачають систему взаємодії у сфері правопорушень у бюджетній сфері. Декілька ключових стратегій у країнах, таких як Австралія, Австрія, Канада, Данія, Фінляндія, Індія, Японія,

Люксембург, Німеччина, Португалія, Південна Африка, Словенія, Туреччина та США, Італія, Велика Британія[3-98с] :

1. Спільні слідчі команди: дозволяють відомствам, які мають спільні інтереси, співпрацювати з фінансовими розслідуваннями.
2. Міжвідомчі центри розслідувань: створено для централізації процесів збору та аналізу інформації для кількох відомостей.
3. Відрядження та спільне розташування персоналу: допомога передачі знань і навичок між співробітниками різних відомостей.
4. Інші стратегії: використання спільних баз даних, публікацію матеріалів стратегічної розвідки, спільні комітети для координації політики, міжвідомчі засідання та навчальні повідомлення для обміну інформацією.

Зазначені стратегії та механізми співпраці сприяють підвищенню ефективності боротьби з фінансовими злочинами та забезпечують взаємодію між зовнішніми органами в цій сфері. Кожна країна може вибирати та адаптувати ці підходи відповідно до своїх потреб і контексту.

У США існує комплексна система правоохоронних органів, спеціалізованих у боротьбі з фінансовими злочинами та фінансуванням тероризму. Основні підрозділи Служби по боротьбі з тероризмом і фінансовою розвідкою Міністерства фінансів США:

1. Управління по боротьбі з фінансуванням тероризму та фінансовими злочинами (Office of Terrorist Financing and Financial Crimes) : (ведення політики та реалізації заходів щодо боротьби з фінансуванням тероризму, відмиванням грошей та іншими фінансовими злочинами.)
2. Управління з контролю за іноземними активами (Office of Foreign Assets Control, OFAC) (забезпечує національну безпеку і бореться з іноземним тероризмом, наркоторгівлею та діяльністю, пов'язаною з поширенням зброї масового ураження., контролює застосування економічних санкцій, у тому числі замороження закордонних активів, які перебувають на території США)

3. Мережа боротьби з фінансовими злочинами (Financial Crimes Enforcement Network, FinCEN) : (відповідає за боротьбу з відмиванням грошей та іншими фінансовими злочинами, відстежує велику або перевірену базу фінансових операцій, підтримує дані за такими операціями та обмін обміну відповідною інформацією між організаціями, які протидіють фінансовим злочинам).

У Італії Фінансова гвардія (Guardia di Finanza) та у Великій Британії Служба з протидії організованим злочинам грають ключову роль у протидії сучасній організованій злочинності, зокрема у проведених розслідуваннях фінансових злочинів, включаючи податкові злочини. У Італії Фінансова гвардія має повноваження провести незалежні розслідування та цивільно-податкові перевірки під керівництвом генерального прокурора.

Обидві організації активно проводять аналіз фінансової інформації на стадії виявлення та розслідування злочинів. Цей аналіз дозволяє їм виявляти незаконні фінансові операції, виявляти неоплачені доходи та інші фінансові порушення, що призводить до утримання правопорядку та забезпечення фінансової стабільності в країні.

У Великій Британії діє Агентство з боротьби з національною злочинністю, яке має важливу роль у забезпеченні безпеки та боротьби з іншими видами злочинів. Це агентство працює на основі принципів відкритості, публічності, справедливості та професіоналізму. Воно складається з семи підрозділів, кожен з яких спеціалізується на різних аспектах правопорядку.

У Польщі та Німеччині Рахункові палати, так само як і в Україні, не мають «судових» функцій. На відміні від Франції, де незалежний орган фінансового контролю входить до судової системи.

У Литві основними органами контролю за державними фінансами є Міністерство фінансів, Національне управління аудиту Литви, служби внутрішнього аудиту, місцеві контрольні установи, органи, відповідальні за адміністрування податків, Служба спеціальних розслідувань і Служба

розслідувань фінансових злочинів, яка є складовою структурою Міністерства внутрішніх справ. Органи, відповідальні за управління фінансами і використання коштів держави, повинні забезпечувати відповідність управлінню чинним законам і стандартам.

В Данії та Норвегії поліція виконує функції протидії загальній злочинності, включаючи порушення майнових прав, а також боротьбу з порушеннями податкового та митного законодавства та відмиванням грошей. Податкові та митні служби в цих країнах не мають правоохоронних повноважень.

В Ірландії, Нідерландах та Португалії податкові та митні служби мають часткові правоохоронні повноваження і функціонують в рамках однієї адміністративної структури. Інші злочини в економічній сфері відносяться до компетенції поліції.

Узагальнюючи міжнародний досвід проведення фінансових розслідувань, можна стверджувати, що:

1. У багатьох країнах (США, Канада, Велика Британія) фінансові розслідування становлять окрему сферу знань і практики з використання економічних знань стосовно протидії злочинності, що має фінансову складову.

2. Фінансові розслідування здійснюють правоохоронні органи та служби суб'єктів господарювання (спеціалізовані підрозділи підприємств і банків, а також компанії, що надають консалтингові послуги).

3. Науково-методичне забезпечення діяльності з організації та проведення фінансових розслідувань має досить високий рівень розвитку й зорієнтоване на виконання практичних завдань, про що можна переконатися під час вивчення конкретних документів, записів та інформації.

Висновки. Імплементация зарубіжного досвіду не забезпечує більшої прозорості, ефективності та відповідальності в управлінні бюджетними ресурсами та протидії фінансовим злочинам, проте підвищує загальний рівень правоохоронних органів щодо фінансових розслідувань.

Використані джерела:

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України 26.01.1993 р. № 2939-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>.

2. Шот А. П. Державний внутрішній фінансовий контроль та його ефективність в контексті євроінтеграційних процесів / А.П. Шот // Збірн. тез доп. УІІ Міжн. наук.-практ. конф. [Фінансові механізми активізації підприємництва], (Львів, 10–11 листопада 2013 р.) / Мн-во освіти і науки України, Львів. держ. фінанс. академія. – Львів: Держ. фінанс. академія, 2013. – С. 252-254..

3. Фінансові розслідування у сфері протидії легалізації злочинних доходів в Україні [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, О. Є. Користін, В. А. Некрасов та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 164 с

Стрільчук О. А.,

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка*

наук. керівник: к.е.н., доцент Приймак С.В.

ВАЖЛИВІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЄЮ: ВІД ТОЧНИХ ДАНИХ ДО СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ ТА УСПІШНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Запорукою ефективного функціонування та управління підприємством є необхідність систематичної оцінки фінансового стану, розробки стратегії розвитку та прийняття обґрунтованих рішень при використанні та мобілізації різноманітних ресурсів, включаючи трудові, фінансові, матеріальні та інформаційні.

Економічний аналіз як галузь знань охоплює сукупність спеціалізованих принципів і методів, що застосовуються для обробки економічних даних, пов'язаних з діяльністю підприємств. Він знаходить глибоке практичне призначення в управлінні господарською діяльністю.

Економічний аналіз виступає формою управлінської діяльності, яка передуює прийняттю рішень і передбачає ухвалення раціональних рішень на основі наявної інформації.

Проблематика розвитку, цілей та завдань економічного аналізу та його ролі в управлінні підприємством інтенсивно висвітлюється у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, у тому числі: О.С. Петрицька зазначає, що економічний аналіз є невід'ємним елементом у діяльності підприємств, оскільки дозволяє досліджувати їх функціонування, спрогнозувати розвиток у майбутньому, розкрити резерви виробництва, виявити напрямки підвищення ефективності діяльності і є базою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [1, с.68], а М.В. Румянцев та Н.В. Касьянова розглядають економічний аналіз як комплексне глибоке вивчення роботи підприємств, їхніх підрозділів та інших господарських формувань для об'єктивної оцінки її результатів і виявлення можливостей подальшого підвищення ефективності господарювання [2, с. 11].

Таким чином, роль економічного аналізу в управлінні підприємством відіграє вкрай важливу роль у досягненні успіху та стабільності в сучасному бізнес-середовищі. Виходячи з цього, провідною метою аналізу є виявлення можливостей для покращення результатів діяльності компанії в процесі управління нею та розробка стратегій для їх реалізації. Для успішної реалізації цієї мети необхідно виконати низку необхідних заходів, зокрема:

1. Проведення оцінки фактичного стану суб'єкта господарювання.
2. Ідентифікація всіх факторів, що зумовлюють розбіжності між дійсними та запланованими показниками діяльності.
3. Виявлення кількісного та якісного впливу окремих факторів на отримані результати діяльності підприємства.
4. Встановлення резервів потенційного покращення в умовах існуючого стану підприємства [4, с. 270].

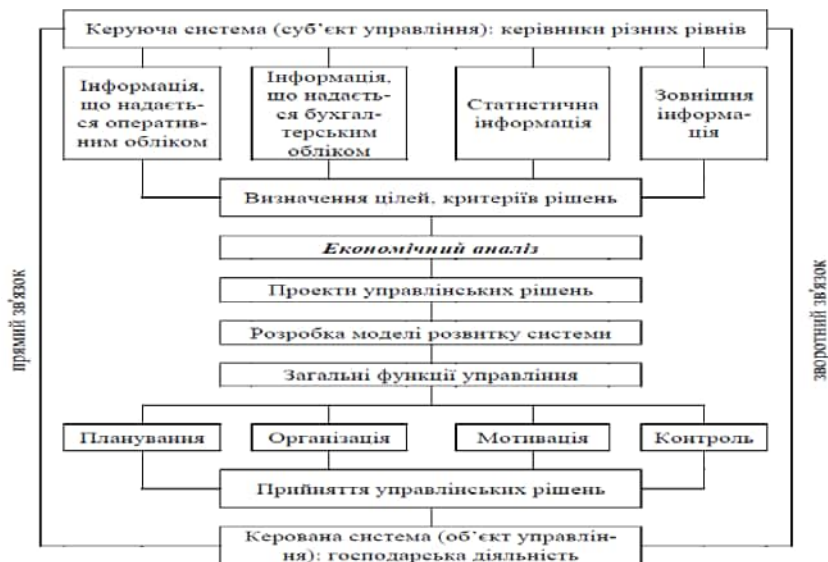

Рис. 1. Місце економічного аналізу в управлінні підприємством

Джерело: [3]

На рис.1 детально зображено те, як економічний аналіз органічно інтегрований у процес управління підприємством, сприяючи прийняттю обґрунтованих рішень для покращення фінансових показників та підвищення конкурентоспроможності.

У сфері управління економічний аналіз відіграє важливу подвійну роль (рис.1), слугуючи каналом як прямого, так і зворотного зв'язку між керуючою та підпорядкованою системами. Інформація передається від керівника або відповідного органу до об'єкта управління, який, у свою чергу, повідомляє про результати своїх дій та будь-які зміни у своєму стані через петлю зворотного зв'язку. Зокрема, економічний аналіз допомагає встановити параметри впливу на керовану систему за прямим зворотним зв'язком, а за зворотним - оцінити ефективність цього впливу, його доцільність та необхідність коригування.

Відтак, економічний аналіз є ключовою складовою процесу управління, що забезпечує двосторонній зв'язок, не тільки формуючи параметри управлінських рішень, але й оцінюючи їх ефективність та потенційну потребу в коригуванні.

Варто також зауважити, що при прийнятті рішень вкрай доцільно враховувати результати економічного аналізу, які сприяють економічному

використанню різноманітних ресурсів, запобігають надмірним витратам, усувають прорахунки, допомагають у розв'язанні проблемних питань. Використовуючи ці можливості, економічний аналіз стає інструментом підвищення ефективності управління підприємницькою діяльністю. Крім того, він забезпечує гнучкість і своєчасну адаптацію до ринкових коливань, прогнозує потенційні зміни, допомагає виявити та уникнути небажаних економічних чи інших ризиків на основі інформації, зібраної під час такого аналізу.

Беззаперечним залишається те, що в умовах стрімкого розвитку ринкової економіки сфера аналітичних досліджень не лишень не звужується, а, навпаки, поглиблюється. Це обумовлено посиленням динамічності, нестабільності та ринкового характеру змін в економічних явищах і процесах. Крім того, спостерігається підвищення якості та швидкості проведення аналітичних досліджень [4].

Отже, економічний аналіз займає вирішальну позицію в управлінні підприємством. Він слугує універсальним інструментом, який сприяє виконанню різних важливих функцій в організації. Ці функції включають оптимізацію використання ресурсів, виявлення невикористаних можливостей, визначення сфер для вдосконалення, підвищення загальної конкурентоспроможності підприємства, виявлення закономірностей розвитку та пояснення відхилень у результатах діяльності. Економічний аналіз допомагає орієнтуватися в складному середовищі підприємницької діяльності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а також знижує ризики, пов'язані з прийняттям рішень. Зрештою, він робить значний внесок у покращення фінансових результатів та загальної ефективності господарської діяльності підприємства, що робить його незамінним елементом у сучасному підприємницькому середовищі.

Список літератури:

1. Петрицька О.С. Економічний аналіз: перспективи розвитку. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 3 (3). С. 67-71. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/60595> (дата звернення: 04.10.2023).

2. Економічний аналіз і моделювання господарської діяльності підприємства: навчальний посібник / М.В. Румянцев, Н.В. Касьянова, Д.В. Солоха, О.О. Тарасова. – Донецьк: ДонНТУ, 2013. – 296 с. URL: <http://www.dit.edukit.zp.ua/Files/downloads/%D0%9C.%D0%92.%D0%A0%D1%83%D0%BC%D1%8F%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%B2%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%20%D1%96%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%B2..pdf> (дата звернення: 04.10.2023).

3. Економічний аналіз : Навчальний посібник для студ. вузів / Ф. Ф. Бутинець, С. І. Шкарабан, Є. В. Мних, О. М. Глушук, О. В. Олійник; В.о. Жит. інженерно-техн. ін-т, Держ. агроеколог. ун-т; За ред. Ф. Ф. Бутинець.– Житомир : Рута, 2003.– 680 с.

4. Ковтуненко Ю. В. Роль економічного аналізу в процесі управління підприємством / Ю. В. Ковтуненко, Р. Л. Телеганенко, А. В. Бормотіна // Інфраструктура ринку : електрон. наук.-практ. журн. – 2019. – Вип. 31. – С. 269-274. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/9004> (дата зверн

Трик М. І.,

*здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шевців Л. Ю.*

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Сільське господарство – провідна галузь економіки в Україні, у якій зайнято близько 20% працездатного населення. Дана галузь економіки забезпечує більше чверті ВВП країни. Сільське господарство пов'язане з біологічними факторами, що вносять свої особливості у галузь. Тому,

бухгалтерський облік повинен фіксувати результати біологічних перетворень. Крім того, природні умови впливають на сільськогосподарське виробництво і як наслідок, дана галузь характеризується сезонністю [2].

На організацію бухгалтерського обліку в сільськогосподарському виробництві впливає ряд факторів:

- багатогалузевий характер діяльності: виробництво різноманітної продукції рослинництва і тваринництва, переробка сировини тощо;
 - земля – основний ресурс для виробництва, який поки що не має справедливої грошової оцінки і не відображається у складі сільськогосподарських активів, а також не заміщується іншими засобами відтворення;
 - виробництво сільськогосподарської продукції залежить від живих організмів, розвиток яких залежить від природних факторів. Тому, рівень витрат часто зумовлюється природними факторами, які коливаються в залежності від сезону;
 - частина товарів сільськогосподарського виробництва не набуває товарної форми, тому залишається у господарстві і слугує вихідним матеріалом;
- деякі види продукції одержуються з виробництва лише раз на рік, тому в бухгалтерському обліку слід відображати не лише кінцевий вихід продукції, а й сам хід її виробництва [1, с.33].

Враховуючи всі особливості сільськогосподарського виробництва Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів та Міністерство аграрної політики розробили і затвердили ряд документів, що регулюють організацію та методику бухгалтерського обліку в сільському господарстві. Такими документами є:

— Про врегулювання питань щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектора економіки. Постанова КМУ від 28.02.2001 р. №177;

- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджено наказом МФУ від 18.11.2005 р. № 790;
- Про організацію ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в системі Міністерства аграрної політики України, затверджено наказом МАНУ від 01.11.2000 р. № 216;
- Методичні рекомендації щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій з формування власного капіталу та залучення майна колишніх членів колективних сільськогосподарських підприємств новоствореними сільськогосподарськими підприємствами, затверджено наказом МАНУ від 02.07.2001 р. № 190 тощо.

Для обліку витрат виробництва та виходу продукції рекомендовано застосовувати такі рахунки:

- 23 «Виробництво»;
- 27 «Готова продукція»;
- 91 «Загальновиробничі витрати».

У сільськогосподарському виробництві використовують спеціалізовані галузеві форми первинних документів (табл.1.1) [2].

Табл. 1.1

Спеціалізовані форми документів первинного обліку, що застосовуються сільськогосподарськими підприємствами

№	№ форми	Назва
1.	Сільгоспоблік, Ф. № 29	Інвентарна картка обліку основних засобів (для багаторічних насаджень)
2.	Сільгоспоблік, Ф. № 54	Акт на приймання багаторічних насаджень і передачу їх в експлуатацію
3.	Сільгоспоблік, Ф. № 54а	Акт на приймання в експлуатацію захисних лісонасаджень
4.	Сільгоспоблік, Ф. № 58	Акт на списання багаторічних насаджень
5.	Сільгоспоблік, ф. № 97	Акт на переведення тварин з групи в групу

Важливе місце посідає інвентаризація основних засобів, крім тварин, яка проводиться не раніше 1 жовтня поточного року. Інвентаризацію земельних угідь, земель водного фонду, будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних засобів можна проводити один раз на три роки, бібліотечних фондів – не рідше одного разу на п'ять років, тварин основного стада та робочої худоби – не менше одного разу на квартал (на 1 квітня, на 1 липня, на 1 вересня) і перед складанням річних звітів на 31 грудня звітного року [3, с. 235].

До початку проведення інвентаризації слід перевірити наявність і стан реєстрів обліку (карток, книг, описів тощо); наявність і стан технічних паспортів та іншої технічної документації; наявність первинних документів на основні засоби, що прийняті чи здані підприємством в оренду, на зберігання, тимчасове користування. За відсутності документів слід забезпечити їх отримання чи оформлення [4, с. 176].

Аналізуючи вищесказане можна зробити висновок, що система бухгалтерського обліку залежить від кліматичних умов, організаційно-правової форми та спеціалізації господарства. Облік будується за єдиним уніфікованим Планом рахунків, застосовуються типові реєстри бухгалтерського обліку та форми, а також методи організації облікових робіт, порядок застосування яких підприємства не мають право змінювати.

Список літератури:

1. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2016. — 392 с.
2. Облік основних засобів: документування господарських операцій - Облік і фінанси АПК: освітній портал.
URL: <https://magazine.faaf.org.ua/oblik-osnovnih-zasobiv-dokumentuvannya-gospodarskih-operaciy.html>
3. Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві: Навч. Посібник/ За ред. Ф.Ф. Бутинця, І.В. Замули.-2-ге вид., перероб. І доп. – Житомир: ЖДТУ, 2013 – 412с.

4. Жук В. М. Облік сільськогосподарської діяльності. К., 2007. 368 с.

Хмизовець В.В.,

здобувач освітнього ступеня «магістр» Львівського

національного університету імені Івана Франка

наук. керівник: к.е.н., доцент Гончарук С.М.

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Передумовою ефективного розвитку будь-якого вітчизняного підприємства, незалежно від форми власності, є функціонування системи внутрішнього контролю. Однак на практиці виникає багато питань та проблем. Як відомо, внутрішній контроль присутній на кожному підприємстві (організації), але ефективність його забезпечується не завжди. Так, невеликі підприємства найчастіше не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи внутрішнього контролю. Великі підприємства, навіть володіючи достатньою базою, можуть бути погано керовані, і, як наслідок, досить великі затрати, понесені на організацію контролю, можуть не дати бажаних результатів. Тому у сучасних умовах питання забезпечення правильної організації внутрішнього контролю на підприємстві є надзвичайно актуальним.

Внутрішній контроль є однією з основних функцій управління і є системою постійного спостереження і перевірки роботи фірми в цілях оцінки обґрунтованості і ефективності ухвалених управлінських рішень, виявлення відхилень і несприятливих ситуацій, своєчасного інформування керівництва для прийняття рішень по усуненню, зниженню ризиків його діяльності і управлінню ними [1].

Постійний і якісний контроль потрібен будь-якому підприємству – великому і малому. Налагоджена система внутрішнього контролю попереджає про виникнення помилок, які можуть виникати у повсякденній

роботі, і, отже, зводить до мінімуму можливість прийняття неправильних, невігідних управлінських рішень, виникнення збитків та незахищеності працюючих. Це відноситься повною мірою як до непередбачених, так і до навмисних помилок. Випадкові помилки легко виявляються при якісному внутрішньому контролі, а навмисним можна протистояти тільки при науково-організаційній системі постійних перевірок і правильному розподілу, функціональних обов'язків управлінського апарату.

Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві при її побудові у різноманітних господарюючих суб'єктів, може мати свої особливості та специфіку. Тобто, не слід використовувати єдину уніфіковану структуру внутрішнього контролю для різних підприємств, адже вона буде непридатною та не ставатиме у пригоді щодо поліпшення ефективності його діяльності. Організація внутрішнього контролю на підприємстві залежатиме, передусім, від правової форми підприємства, видів і масштабів діяльності, здійснюваних ним, складності його організаційної структури, наявності достатніх фінансових ресурсів, доцільності охоплення контролем різних аспектів діяльності і відношення керівництва підприємства до контролю [2].

Процес створення внутрішнього контролю можна побудувати наступним чином:

- проаналізувати та зіставити намічені раніше програмні цілі функціонування підприємства з фактичними результатами;
- здійснити аналіз ефективності існуючої структури управління підприємством і визначити напрями її коригування, встановити правила взаємовідносин управлінських структур, їх права та відповідальність, передбачити розподіл між ними штатних одиниць і фінансових ресурсів, функцій управління тощо;
- розробити методики контролю конкретних господарських операцій з активами та зобов'язаннями підприємства, що дозволить регламентувати взаємовідносини адміністрації з фахівцями структурних підрозділів з приводу здійснення заходів контролю;

– визначити і відобразити в програмних документах можливі шляхи вдосконалення внутрішнього контролю з урахуванням подальшого розвитку підприємства;

– розробити і затвердити положення про організацію внутрішнього контролю або іншого спеціалізованого підрозділу контролю.

Методи, які використовуються при здійсненні внутрішнього контролю, дуже різноманітні і включають елементи таких методів, як:

1. бухгалтерський фінансовий облік (рахунки і подвійний запис, інвентаризація та документація, балансове узагальнення);

2. бухгалтерський управлінський облік (виділення центрів відповідальності, нормування витрат);

3. ревізія, контроль, аудит (перевірка документів, перевірка арифметичних розрахунків, перевірка дотримання правил обліку окремих господарських операцій, інвентаризація, усне опитування персоналу, підтвердження і простежування);

4. теорія управління.

Всі перераховані вище методи інтегруються в єдину систему і використовуються в цілях управління підприємством [3].

Отже, аналізуючи все вищесказане, можна зробити висновки про те, що налагоджена система внутрішнього контролю на підприємстві є дієвим інструментом управління його діяльністю. Внутрішній контроль на дає змогу забезпечити збереження активів підприємства, законність господарської діяльності, підвищення ефективності основних бізнес-процесів, попередження негативного впливу факторів, тощо. Ефективне функціонування внутрішнього контролю на підприємстві передбачає вирішення ряду проблем господарюючого суб'єкта: оптимізація процесів його фінансово-господарської діяльності, забезпечення прийняття адекватних та обґрунтованих управлінських рішень, попередження, виявлення та усунення відхилень в інформації, що подається зацікавленим особам тощо.

Список літератури:

1. Новик І.В. Організація системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Наукові записки*. УАД. 2017. № 2. С. 188-196. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nz_2017_2_22.
2. Коцупатрий М., Гуцаленко У. Внутрішньогосподарський контроль: організаційні аспекти та класифікаційні ознаки. *Економічний аналіз*. 2010. № 6. С. 433-436. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/3763.pdf>.
3. Пантелеєв В.П. Засади організації внутрішнього контролю підприємств. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2017. № 1-2. С. 15-22. URL: <http://194.44.12.92:8080/xmlui/handle/123456789/2638>.

Щербатюк М.М.

здобувач освітнього ступеня «магістр»
Львівського національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Приймак С. В.

МСФЗ: ОСОБЛИВОСТІ ЗВІТНОСТІ ТА ПЕРЕХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Протягом останніх років в Україні зроблено чимало кроків на шляху удосконалення методики формування і подання фінансової звітності, особливо це стосується підприємств, які поступово переходять на Міжнародні стандарти обліку і фінансової звітності. Міжнародні стандарти обліку та фінансової звітності – це стандарти, які розроблені та затверджені

Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. З 2012 р. в Україні Міжнародні стандарти обліку та фінансової звітності є офіційною основою для складання фінансової звітності публічних акціонерних товариств, банків, страхових компаній, кредитних спілок та більшості суб'єктів з надання фінансових послуг. Водночас, з 1 січня 2018 р. перелік підприємств, для яких МСФЗ стали обов'язковими, суттєво розширено (табл. 1.).

Назва	Коментар
Публічні акціонерні товариства	-
Інші емітенти цінних паперів	Якщо їхні цінні папери допущені до торгів на фондових біржах або щодо них здійснено публічну пропозицію
Банки	-
Підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення	Перелік корисних копалин загальнодержавного значення затв. постановою КМУ від 12.12.94 № 827
Підприємства, які провадять господарську діяльність за окремими видами фінансової діяльності	Види за КВЕД ДК 009:2010: 1) недержавне пенсійне забезпечення (група 65.3); 2) надання інших фінансових послуг (розділ 64); 3) допоміжна діяльність у сферах фінансових послуг (розділ 66, крім підрозділу 66.2)
Великі підприємства	Незалежно від сфери діяльності відповідають щонайменше двом критеріям з таких: 1) балансова вартість активів – понад 20 млн євро; 2) чистий дохід від реалізації – понад 40 млн євро; 3) середня кількість працівників – понад 250 осіб

Таблиця 1.

Підприємства, які зобов'язані застосовувати МСФЗ [2]
 Перехід на МСФЗ на практиці поєднує декілька етапів (див. рис. 1.).

Рис. 1. Етапи переходу вітчизняних компаній на МСФЗ

Джерело: розроблено автором за даними [4]

Що таке дата переходу на МСФЗ, роз'яснює МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» - спеціальний стандарт, який регулює виключно операції, пов'язані з переходом на міжнародні стандарти: це початок першого періоду, за який суб'єкт господарювання подає повну порівняльну інформацію згідно з МСФЗ у своїй першій фінансовій звітності за МСФЗ [1].

Своєю чергою, перша фінансова звітність за МСФЗ - це перша річна фінансова звітність, у якій суб'єкт господарювання застосовує МСФЗ шляхом чіткого та беззастережного твердження про відповідність МСФЗ.

Складаючи першу звітність за МСФЗ, важливо врахувати вимоги щодо послідовного застосування МСФЗ: необхідно використовувати однакові облікові політики для підготовки звіту про фінансовий стан за МСФЗ на початок періоду та щодо всіх періодів, відображених у першій фінансовій звітності за МСФЗ, ці облікові політики мають відповідати всім МСФЗ, що є

чинними станом на кінець першого звітного періоду за МСФЗ (п. 7 МСФЗ 1) [1]. Отже, якщо датою переходу на МСФЗ буде 01.01.2023, то:

- підприємство подає першу звітність за МСФЗ, що містить твердження про відповідність МСФЗ, за 2024 рік;
- періодом порівняльної інформації буде 2023 рік;
- протягом року (йдеться про проміжну фінансова звітність) та за 2023 рік підприємство звітує за НПСБО (відповідно, веде облік за НПСБО), але протягом року варто готуватися до переходу: скласти баланс на 01.01.2023 (дату переходу), формувати порівняльні дані за 2023 рік, які буде відображено в першій звітності за МСФЗ за 2024 рік. Тобто за 2023 рік підприємству фактично доведеться підготувати звітну інформацію у двох системах - за НПСБО та за МСФЗ;
- першим звітним періодом за МСФЗ буде 2024 рік. Протягом цього року підприємство вже веде облік за МСФЗ.

Повний комплект першої фінансової звітності за МСФЗ за 2024 рік обов'язково має включати:

- Звіт про фінансовий стан на 01.01.2023, 31.12.2023 та 31.12.2024;
- єдиний Звіт про сукупний дохід за 2024 рік та порівняльні дані за 2023 рік;
- Звіт про зміни у власному капіталі за 2024 рік та порівняльні дані за 2023 рік;
- Звіт про рух грошових коштів за 2024 рік та порівняльні дані за 2023 рік;
- Примітки.
світових господарських зв'язків.

Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно МСФЗ, роблять її адекватнішою і здатною відобразити істинний майновий стан організації. У зв'язку з цим цінність МСФЗ важлива не тільки для іноземних, але й для національних інвесторів також. Це ще раз підтверджує необхідність

і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Отже, можна підкреслити, що перехід до МСФЗ – це процес, який може стати початком абсолютно нового життя бухгалтерського обліку в українській економіці.

Йдеться про абсолютно нове розуміння ролі бухгалтера в економічному житті суспільства й усвідомлення своєї відповідальності перед ним. Важливою умовою успішної реалізації планів України з євроасоціації є зміна ментальності вітчизняних фахівців з бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування відповідно до змін парадигми цих систем.

Список літератури:

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%201_ukr_2020.pdf
2. Шот А. П., Гончарук С. М., Приймак С. В. Практичні аспекти імплементації Міжнародних стандартів фінансової звітності та принципів облікової політики у бізнесові структури / Проблеми економіки № 1 (43), 2020 с. 307. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-1_0-pages-305_311.pdf
3. О. Степанів «Практика МСФЗ», № 3/2022, с. 9. URL: <https://ibuhgalter.net/material/1298/25897>
4. Лучко М., Мельник Н. МСФЗ-звітність: практичні аспекти переходу. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2019. Вип. 4. С. 47–48. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37054/1/%D0%9B%D1%83%D1%87%D0%BA%D0%BE.pdf>

*Баталінський Б. М.,
здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Львівського
національного університету імені Івана Франка
наук. керівник: к.е.н., доцент Шот А.П.*

ПРОБЛЕМИ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність теми. Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що її вирішення сприяє покращенню фінансової стійкості та довіри в організації або суспільстві в цілому. Також, в контексті сучасних тенденцій до більшої прозорості та відповідальності в управлінні ресурсами, ефективні розрахунки з підзвітними особами стають критично важливими. Проблеми розрахунків з підзвітними особами мають велике значення і актуальність у багатьох сферах, включаючи: сферу громадського сектору, де недостатня фінансова дисципліна може призвести до неефективного використання бюджетних коштів, бізнес-середовище, де підзвітні особи можуть бути партнерами, постачальниками або клієнтами, і проблеми в розрахунках можуть вплинути на фінансовий стан компанії та з іншими проблемами.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення причин і наслідків проблем розрахунків з підзвітними особами та розробка стратегій для їх вирішення.

Завдання даного дослідження включає в себе:

Виявлення основних причин виникнення проблем у розрахунках.

Визначення наслідків недоліків у розрахунках з підзвітними особами.

Розробка стратегій та рекомендацій щодо покращення фінансової дисципліни та процесів розрахунків.

Важливо зазначити, що облік операцій, пов'язаних з розрахунками з підзвітними особами, суттєво впливає на фінансову діяльність підприємства, охоплюючи різноманітні операції, такі як готівкові та безготівкові операції в національній та іноземній валюті, оплата послуг, переміщення матеріальних цінностей, створення активів та реєстрація витрат, а також управління

виплатами заробітної плати та оподаткування. В бухгалтерському обліку цих операцій необхідно враховувати інформацію про борговий стан як самого підприємства перед підзвітною особою, так і борговий зобов'язання цієї особи перед підприємством. [1].

Правове регулювання розрахунків з підзвітними особами здійснюється на базі Податкового кодексу України (ПКУ), Інструкцією «Про службові відрядження в межах України та за кордон» №59 та Постановою «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» №98, а також іншими нормативно-правовими актами, що мають відношення або пов'язані зі службовими відрядженнями у межах України та за кордоном [2].

Контроль за розрахунками із підзвітними особами на підприємстві відбувається на усіх етапах даної ділянки(рис.1)

Розрахунки з підзвітними особами підлягають специфічним обмеженням та правилам, які обов'язково дотримуються як працівниками, так і підприємством. Щодо строків видання авансу на відрядження, не існує конкретних обмежень, але існує рекомендація видавати аванси негайно після видання наказу про відрядження працівника з врахуванням необхідного часу для здійснення витрат, пов'язаних з відрядженням. Працівник повинен подати звіт до бухгалтерії про використання коштів, виданих на відрядження, і долучити до нього оригінали документів, що підтверджують витрати, зроблені під час відрядження. У разі наявності невикористаних коштів, їх слід повернути в установлені строки відповідно до правил, встановлених податковим законодавством.

Рисунок 1 Порядок проведення контролю за розрахунками з підзвітними особами на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [3].

відповідно до правил, встановлених податковим законодавством.

На цьому етапі бухгалтерського обліку операцій з підзвітними особами часто виникають серйозні помилки в розрахунках за підзвітними сумами. Ці помилки можуть бути наслідком некоректного оформлення документів, які підтверджують витрати та суми, вказані в цих документах.[1]

Помилки також можуть виникнути на етапі визначення правомірності і відповідності таких витрат вимогам податкового законодавства при обчисленні податку на прибуток. Терміни для подання надлишкових коштів співпадають з термінами подання авансового звіту на підприємство. Для наглядності наведемо терміни повернення грошових коштів (див. рис. 2).

Ключовою проблемою стає дисципліна у розрахунках з підзвітними особами, особливо після того, як ПКУ пом'якшив строк звітування за підзвітними сумами на відрядження

Мета виданих підзвітних коштів	Відповідна форма видачі грошових коштів під звіт			Нормативно-правове регулювання
	Готівкова форма	у безготівковій формі для виконання із застосуванням корпоративних платіжних карток і платіжних документів		
		Розрахунок готівкою, знятою з використанням платіжних карток	розрахунок у безготівковій формі	
З виконання цивільно-правового характеру (вирішення господарських питань)				П.п. «б» п.п. 170.9.2 ПКУ
З покриття витрат на відрядження і вирішення виробничих питань у відрядженні	До закінчення 5го банківського дня, що настає за днем, у якому працівник завершує відрядження	До закінчення 3-го банківського дня після завершення відрядження	Протягом 10 бан. днів після завершення (до 20 бан. днів за наявності поважних причин)	П.п. «а» п.п. 170.9.2 ПКУ, П.п. «а» п.п. 170.9.3 ПКУ, П.п. «б» п.п. 170.9.3 ПКУ
Санкції при порушенні строків повернення надміру виданих із каси коштів				
За умови, що були порушенні строки повернення невикористаного авансу відповідальність може нести не тільки працівник, що прострочив повернення авансу, а також і саме підприємство. За Указом Президента №436, за яким за перевищення встановлених граничних строків використання підзвітної готівки та за видачу готівкових коштів під звіт без повного звітування щодо раніше виданих коштів накладається штраф у розмірі 25% виданих під звіт сум.				

Рисунок 2. Строки подання Звіту про використання підзвітних сум

Джерело: сформовано автором на основі [4,5].

Цей перехід від 3 календарних днів до 5 банківських днів створив певну невизначеність у питанні "строків звітування за понесеними витратами, оплаченими за власні кошти працівника" під час відрядження по службовому дорученню. Як результат, деякі працівники можуть використовувати цю невизначеність для того, щоб не звітувати вчасно. [6].

Шляхи вирішення проблем розрахунків із даного дослідження є :

- Збільшити свідомість працівників щодо важливості вчасного звітування і наголосити на необхідності дотримання строків.
- Запровадити внутрішні процедури та контроль, щоб відстежувати та забезпечувати вчасне звітування з підзвітними сумами.
- Проводити навчання та підвищувальні курси для працівників щодо правил та процедур звітування.
- Розглянути можливість введення системи штрафів або стимулів для тих, хто дотримується або не дотримується строків звітування.

Отже, правильно контролювати всі етапи обліку розрахунків з підзвітними особами - від оформлення наказу до остаточних розрахунків - є надзвичайно важливим завданням для підприємства. Вирішення проблем у цьому процесі вимагає спільних зусиль і уваги до деталей. Деякі з недоліків, які можуть виникнути, включають помилки при оформленні документів, відсутність необхідних підтверджуючих документів, а також необхідність перевірки правомірності підзвітної особи здійснювати витрати.

Дотримання вимог чинного законодавства щодо розрахунків з підзвітними особами та оплати праці під час відрядження - це важлива частина процесу. Для покращення ситуації, підприємство може вжити ряд заходів, таких як навчання персоналу, контроль за процесами звітування, системи штрафів або стимулів, і забезпечення доступності необхідних документів і інструкцій.

Загалом, ретельне планування та уважний контроль усіх етапів процесу розрахунків з підзвітними особами допоможуть уникнути помилок та забезпечити відповідність вимогам законодавства.

Список використаної літератури

1. В. С. Белозерцев//Особливості Обліку Розрахунків з підзвітними особами на промисловому підприємстві.Ефективна економіка № 1. 2021
2. Наказ Мінфіну «Про затвердження Порядку бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ та внесення змін до

деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ» від 02.04.14 р. № 372. [Електронний ресурс] – Режим доступ: <https://ips.ligazakon.net/document/RE25203?an=605>

3. Левченко З. М Організація бухгалтерського контролю на підприємстві. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/944/1.pdf>.

4. Н.Ю. Кучеренко «Проблеми обліку розрахунків із підзвітними особами»/Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: Видавничоредакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. 22. - 955 с.

5. Савченко Олена. Видаємо кошти на госппотреби/відрядження: основні правила/ Податки та бухоблік/лютий, 2020/№ 11. [Електронний ресурс] – Режим доступу:<https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2020/february/issue11/article106821.html>

6. Відрядження без кордонів. Спецвипуск // Все про бухгалтерський облік. – 2017. – № 90 (29 вересня). – 63 с.